

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Jurgita Žukauskienė

Edukologijos magistratūros (specializacija: Švietimo vadyba) studentė

**IKIMOKYKLINIŲ ĮSTAIGŲ PEDAGOGŲ MOKYMOŠI
KULTŪROS RAIŠKĄ SĄLYGOJANTYS VEIKSNIAI**

MAGISTRO DARBAS

Mokslinis vadovas
prof. dr. A. Kazlauskienė

Šiauliai, 2014

Darbas originalus..... Jurgita Žukauskienė
(studento parašas)

TURINYS

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA.....	3
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....	5
ĮVADAS.....	7
1. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS KAITA POSTMODERNIOJE VISUOMENĖJE TEORINIAI ASPEKTAI.....	12
1.1. Ugdymo kokybės pokyčius sąlygojantys veiksniai.....	12
1.2. Šiuolaikinio ugdymo reikšmė postmodernioje visuomenėje.....	14
1.3. Šiuolaikinio ugdymo įtaka vaiko raidai.....	18
2. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS PEDAGOGŲ MOKYMOSI KULTŪROS TEORINIAI ASPEKTAI.....	22
2.1. Pedagogų mokymosi kultūros samprata ir reikšmė.....	22
2.2. Ikimokyklinių įstaigų pedagogų vertybinės nuostatos ir kompetencijų sklaidos galimybės pedagoginėje veikloje.....	24
2.3. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos pedagogų mokymosi kultūros kūrimo galimybės.....	27
3. IKIMOKYKLINIŲ ĮSTAIGŲ PEDAGOGŲ MOKYMOSI KULTŪROS RAIŠKOS VEIKSNIŲ TYRIMO METODOLOGIJA.....	31
4. IKIMOKYKLINIŲ ĮSTAIGŲ PEDAGOGŲ MOKYMOSI KULTŪROS RAIŠKĄ SĄLYGOJANČIŲ VEIKSNIŲ EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ.....	33
IŠVADOS.....	50
REKOMENDACIJOS.....	52
LITERATŪRA.....	53
PRIEDAI.....	57

IKIMOKYKLINIŲ ĮSTAIGŲ PEDAGOGŲ MOKYMOŠI KULTŪROS RAIŠKĄ
SĄLYGOJANTYS VEIKSNIAI
SANTRAUKA

Šiame darbe nagrinėjama ikimokyklinių įstaigų pedagogų mokymosi kultūros raišką sąlygojančių veiksnių teoriniai pagrindai. Analizuojamas pedagogų savarankiško mokymosi galimybės, kas skatina ir įtakoja prisitaikymą prie kintančių visuomenės poreikių užtikrinant ugdytiniui visavertį ugdymą.

Tyrimo aktualumas. XXI amžius – sparčios kaitos ir naujovių laikotarpis, kuris skatina kiekviena žmogų keistis, bei tobulėti. Šis laikotarpis įvardijamas Postmoderniuoju, kuris anot S. Neifacho (2008, p.6), apibūdinamas kaip įvairus, atsitiktinis, pliuralistinis, skeptiškas tradicijai ir universalumui, subjekto patirties ir veiksmo išsiskleidimui, bei alternatyvaus mąstymo ieškojimas. Šis laikotarpis spartina socialinės, ugdymo realybės kitimą, lemiantis struktūrų nepastovumą, integraciją. Todėl labai svarbu, kad pedagogas tinkamai prisitaikytų prie jam keliamų reikalavimų ir gebėtų taikyti ugdymo procese naujus mokymosi metodus.

Tyrimo problema. Darbo tyrimu siekiama atsakyti į probleminį klausimą: kokie veiksniai sąlygoja sėkmingą pedagogo mokymosi kultūrą.

Tyrimo objektas. Ikimokyklinės įstaigos pedagogų mokymosi kultūros veiksniai.

Tyrimo hipotetinė prielaida. Tikėtina, kad draugiška darbo aplinka ir ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmeninės vertybės sąlygoja pedagogo mokymosi kultūrą.

Tyrimo tikslas. Teoriškai ir empiriškai įvertinti ikimokyklinių įstaigų pedagogų mokymosi kultūros raišką sąlygojančius veiksnius.

Teorinėje darbo dalyje apžvelgiama kultūros ir mokymosi sampratos, analizuojama Lietuvos ir užsienio šalių autorių požiūris į ikimokyklinio ugdymo pedagogų mokymosi kultūros raišką sąlygojančius veiksnius, bei svarbą dabartiniam ugdymui.

Tyrimo dalyvavo 50 ikimokyklinės įstaigos pedagogų.

Tyrimo instrumentas: Interviu vyko akis-į-akį tiesiogiai vietos prasme, t.y. ikimokyklinėje įstaigoje, kiekvieno pedagogo darbo vietoje.

Išvadose pateikiami teoriniai ir praktiniai ikimokyklinių įstaigų pedagogų mokymosi kultūros raišką sąlygojančių veiksnių aspektai, akcentuojant pagrindinius teiginius apie pedagogo mokymosi kultūros raiškos veiksnių rezultatus.

Gauti rezultatai parodė, jog ikimokyklinės institucijos pedagogai supranta nuolatinio savarankiško mokymosi privalumus. Pedagogai planuodami ugdymą pirmiausia atsižvelgia į vaiko ir visuomenės poreikius, ieško tinkamų ugdymo metodų, kurie suaktyvintų vaiko

ugdymąsi. Siekdami užtikrinti visavertį ugdymą, pedagogai savo žinias gilina ne tik seminaruose, bet ir panaudodami įvairius ugdymo šaltinius (TV, knygos, internetas ir t.t.)

Rekomendacijos pateikiamos ikimokyklinių ugdymo įstaigų vadovams, bei asmeniniu lygmeniu - pedagogams.

FACTORS PREDETERMINING CULTURAL EXPRESSION OF LEARNING AMONG PRESCHOOL INSTITUTION PEDAGOGUES

SUMMARY

Theoretical grounds of the factors predetermining cultural expression of learning among preschool institution pedagogues are analysed in this thesis. In addition to that, possibilities for independent learning of pedagogues are analysed along with the matters encouraging and influencing the adaptation to shifting needs of the society, when ensuring the full-fledged learning of educatees.

Relevance of the research. 21st century is the period of rapid changes and novelties which encourages every person to change and to improve himself/ herself. This period is called as the Postmodern which in the words of S. Neifach (2008, p.6) is defined as varied, accidental, pluralistic, sceptic to tradition and universality, to evolution of subject's experience and acts as well as the search for alternative thought. This period accelerates changing of social, educational reality, predetermines changeability of structures, integration. Therefore it is very important that pedagogues properly adapt to the requirements set for themselves and be able to apply new learning methods in the educational process.

Problem of the research. With this thesis it is attempted to answer the problematic question, as follows: what factors predetermine the successful culture of learning of a pedagogue?

Object of the research. Factors of learning culture of preschool institution pedagogues.

Hypothetic presumption of the research. It is very likely that the learning culture of a preschool education pedagogue is predetermined by a friendly work environment and personal values of the pedagogue.

Aim of the research. To assess the factors predetermining cultural expression of learning among preschool institution pedagogues from a theoretical and empirical point of view.

In the theoretical chapter of the thesis, concepts of culture and learning are reviewed, attitude of Lithuanian and foreign authors to the factors predetermining cultural expression of learning among preschool education pedagogues is analysed along with their importance to the modern education.

In total, 50 preschool institution pedagogues **participated in the research.**

Instrument of the research: The interview was conducted directly, face-to-face in a sense of the location, i.e. in a preschool institution, in the workplace of every pedagogue.

In the conclusions, theoretical and practical aspects of the factors predetermining cultural expression of learning among preschool education pedagogues are provided, when accentuating

the main statements on the results related to the factors of cultural expression of learning among pedagogues.

The results obtained revealed that preschool institution pedagogues are aware of the advantages of continuous independent learning. Pedagogues when planning education first of all take into consideration the child's and the society's needs, look for relevant educational methods which could make education of a child more active. In order to ensure the full-fledged education, pedagogues deepen their knowledge not only in seminars but also when using diverse sources of education (television, books, internet, etc.).

Recommendations are provided to preschool institution managers and to pedagogues, on a personal level.

IVADAS

Tyrimo aktualumas. XXI amžius – sparčios kaitos ir naujovių laikotarpis, kuris skatina kiekviena žmogų keistis, bei tobulėti. Šis laikotarpis įvardijamas Postmoderniuoju, kuris anot S. Neifacho (2008, p.6), apibūdinamas kaip įvairus, atsitiktinis, pliuralistinis, skeptiškas tradicijai ir universalumui, subjekto patirties ir veiksmo išsiskleidimui, bei alternatyvaus mąstymo ieškojimas. Šis laikotarpis spartina socialinės, ugdymo realybės kitimą, lemiantis struktūrų nepastovumą, integraciją.

Šiuolaikinis socialinis gyvenimas, visiškai kitoks nei pasaulis, kuriame žmonės gyveno ankstesniais laiko tarpsniais. Tačiau anuomet ir dabar švietimas vaidina svarbų vaidmenį žmogaus socializacijai. Norint pritapti prie kintančio pasaulio būtinas asmeninės savasties pertvarkymas – tai dar viena dimensija, tampanti nuolatiniu rūpesčiu švietimo pasaulyje. Kintančios realybės požymiais autorius, R.Grigas (2001) įvardija universaliomis tampančiomis įvairiausias ugdymo strategijas, bei augantį švietimo paslaugų vartojimą, komunikacijas ir informaciją bei patį žmogų atitrūkusį nuo jį įpareigojančios tradicijos su pasikeitusia vertybių sistema.(pagal: Neifachas, 2008, p. 5).

L. Duoblienė (2006) pabrėžia, kad „vertėtų įsiklausyti į šiuolaikinio ugdymo kvietimą įžvelgti situacijų nevieną reikšmiškumą ir pirmiausia pasistengti reflektuoti save. Taip bendruomenė bus greičiau atnaujinta, nes, neatsinaujinus pačiam, nedera rūpintis kitų atnaujinimu. Socialinė kaita kviečia keistis visus. Kaitos proceso pajauta leis kritiškai įvertinti norą „pagriebti“ ugdymo tikrovę, ją užfiksuoti ir planuoti, siekiant konkrečių standartų, tobulinti. Žinojimą, pagrindinį visuomenės pažangos svertą, išstumia individualių tiesų perpasakojimas, kitaip tariant, negatyvas. kiekvienas žmogus yra interpretatorius, naujo pasakojimo kūrėjas, kiekvienas pretenduoja į žinojimo perdavimą, sąmoningai ar nesąmoningai jį individualizuodamas (p. 53).

Europos Sąjungos Tarybos dokumentuose , kuriuose vienas iš pagrindinių tikslų siekiančioms tapti ir esančioms ES nariams, tai visą gyvenimą besitęsiantis mokymas kaip pagrindinis švietimo ir mokymo principas, o švietimo ir mokymo sistemų išvystymas į visą gyvenimą besitęsiančiu mokymusi pripažįstama prioritetine Europos ateities kūrimo strategijos sritimi. Lietuvos švietimą reglamentuojantys dokumentai ir Europos komisijos Baltoji knyga teigia, kad šių dienų žmogus turi gebėti ne tik mokytis, bet ir pats aktyviai ieškotų žinių, siekti informacijos mokymo ir savarankiško kūrybiško mokymosi. Ugdymasis turi tapti aktyviu procesu, bei prigimtiniu poreikiu (M. Barkauskienė 2001, p. 64).

2009m. lapkričio 26d. Europos Vadovų Taryba – pripažino svarbų naujovių vaidmenį stiprinant Europos gebėjimą tinkamai spręsti globalizacijos keliamus reikalavimus. Čia išryškėja švietimo vaidmens svarba. Švietimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų sritis turėtų viena kitą

stiprinti, kad būtų paspartintas perėjimas prie žiniomis grindžiamos ekonomikos ir visuomenės. Toks sėkmingas funkcionavimas grindžiamas švietimo mokslinių atradimų rezultatais ir inovacijomis, kai mokymo ir mokymosi aplinka panaudojama ir gerinama optimaliau panaudojant kūrybinį mąstymą, novatoriškus požiūrius bei metodus (A.Kazlauskienė, ir kt. 2010, p. 96). Atsižvelgiant į progresinę švietimo įtaką visuomenei sudaryta Europos sąjungos strategijos 2020 metams, kurios suteikia naują postūmį konkurencingumui, kurio prioritetai yra naujovės, kūrybiškumas ir mobilumas. Pagrindinis dėmesys skiriamas švietimui, mokymui ir naujų galimybių plėtojimui ([http:// ec.europa.eu/edukation/pub/pdf/general/what_lt.pdf](http://ec.europa.eu/edukation/pub/pdf/general/what_lt.pdf)).

Atsižvelgdami į ES siekius skatinti švietimo progresą, Lietuvos Respublikos švietimo ministerija sudaro savo strateginius planus, kuriuose numatomi prioritetai: išlaisvintas kūrybingumas, savarankiška ir atsakinga mokykla, saugus ir sveikas vaikas. Pagrindinis iššūkis – švietimo kokybė (http://www.smm.lt/veikla/docs/org_isa_SVP_2012-2014.pdf). Žvelgiant į naujus švietimo iššūkius, V. Targamadzės (2002) teigia, kad „aktyvūs visuomeninio gyvenimo pokyčiai įmanomi tik radikaliai reformuojant Lietuvos švietimą, keliant jam visai naujas užduotis, pertvarkant ugdymo institucijas ir skiriant didesnę dėmesį ugdymo veikėjams" (p. 12).

Atsižvelgiant į socialinio kaitos prisitaikymą būtina sutelkti dėmesį į ikimokyklinio amžiaus vaikų gebėjimą prisitaikyti prie socialinių sąlygų ugdymo ir puoselėti naują ugdymo kokybę. Vabalas-Gudaitis straipsnyje “Sinerazijos principas vaikų darželiuose” pabrėžė, kad vaikystė yra pats tinkamiausias laikotarpis “Socialiniam ugdymui, nes “šiame brendimo laikotarpyje lengviausia užsimezga draugiški santykiai tarp vaikų ir paskui vėliau išsilaiko, nes vaikystė yra jautresnė kito poelgiams, lengviau užsikrečia kito jausmais, stipriau reaguoja į kiekvieną įvykį” (J.S.Pocienė, 2010, p. 517).

Vadinasi, šiandieniniam ikimokyklinių įstaigų pedagogui keliami nauji reikalavimai, kurie užtikrintų visapusišką asmenybės ugdymą, besikeičiančiomis sąlygomis. Auklėtojas turi netik prisitaikyt prie kintančių ugdymo programų, naujų metodų ar naujo vadovavimo stiliaus, bet ir pakeisti savo asmenines nuostatas, prioritetus, bei sąveikavimą su vaikais tendencijas. Ryškėja pedagogo mokymosi kultūra. Tačiau, Lietuvos švietimo srityje trūksta aiškaus mokymosi kultūros apibrėžimo. Pasak T.E. Deal (1990), kultūros sąvoka į švietimą atėjo iš verslo pasaulio; ją galima suprasti kaip krypties suteikimą veiksmingesnei ir stabilesnei mokymosi aplinkai. Žymus antropologas K. Gercas ypač prisidėjo prie dabartinio šio termino suvokimo, teigia, kad kultūros raiška „istoriškai perduodama prasmų sistema“. Šios prasmų sistemos yra išreiškiamos per simbolius ir per mūsų savaime suprantamais laikomus įsitikinimus. Kultūros apibrėžimas apima galias vertybių, įsitikinimų ir tradicijų sistemas, kurios susiformuoja per visą gyvenimo laikotarpį. Ši prasmų sistema dažnai formuoja žmonių mąstyseną ir veikimo būdą (p. 48 - 53).

Pedagogo tobulėjimas tai ne tik asmeninės karjeros perspektyva ar asmeninio tobulėjimo galimybė, bet ir savo tradicijų, vertybių bei įsitikinimų visuma. Ji formuoja supratimą apie nuolatinį mokymąsi, naujų žinių siekimu savo iniciatyva. Tai apima metodinių knygų ir žurnalų skaitymą, TV, radiją, internetą, pedagogų aptarimas bei diskusijos darbo tema ir kt. Šios informavimo priemonės visuotinai naudojamos ir vadinamos bendresniu – medijų terminu. Taigi, auklėtojų pasiekimai priklauso nuo asmeninės žinių siekimo plėtotės, kuri siejama su dabartiniais švietimo tikslais ir uždaviniais. Savarankiškas žinių siekimas padeda prisitaikyti prie keliamų visuomenės sąlygų, tenkinti individualius ugdytinio poreikius, bei laiduoti deramą ugdymo kokybę.

Išanalizavus mokslinę literatūrą galima teigti, kad ikimokyklinė pedagoginė mokymosi kultūra Lietuvoje yra aktuali ir mažai tyrinėta. Yra darbų, kurių autoriai – tiek užsienio šalių (Fullan, 1991; Hargrevas, 1999; Hopkins, Ainscow, West, 1998 ir kt.), tiek Lietuvos (Jovaiša, 1995; Neifachas, 2007; Jucevičienė, Stankūnienė, 2003; Juodaitytė, 2003; Duoblienė, 2011; ir kt.) nagrinėja pedagogų darbo problematiką, analizuodami šiuolaikinį požiūrį į ugdymą, kaip į asmenybės plėtojimą.

Tyrimo problema. Darbo tyrimu siekiama atsakyti į probleminį klausimą: kokie veiksniai sąlygoja sėkmingą pedagogo mokymosi kultūrą.

Tyrimo objektas. Ikimokyklinės įstaigos pedagogų mokymosi kultūros veiksniai.

Tyrimo hipotetinė prielaida. Tikėtina, kad draugiška darbo aplinka ir ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmeninės vertybės sąlygoja pedagogo mokymosi kultūrą.

Tyrimo tikslas. Teoriškai ir empiriškai įvertinti ikimokyklinių įstaigų pedagogų mokymosi kultūros raišką sąlygojančius veiksnius.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti mokymosi kultūros svarbą ir jos poveikį ikimokyklinės įstaigos pedagogui, atskleidžiant būdus, veiksnius ir vaidmenį ugdymo procesui.
2. Atskleisti ikimokyklinių įstaigų požiūrį, į pedagogo mokymosi kultūros raišką, bei jos plėtojimo galimybes profesiniam tobulėjimui.
3. Atlikti empirinį tyrimą taikant kokybinio tyrimo metodą, kurio tikslas empiriškai ištirti ar kinta ir kokie veiksniai lemia ikimokyklinių įstaigų pedagogų mokymosi kultūrą.

Tyrimo metodologija grindžiama šiomis metodologinėmis nuostatomis:

- laikomasi pozicijos, kad organizacijos kultūroje egzistuojantys procesai yra jos kultūros dalis. Todėl pedagogų mokymosi kultūra yra tyrinėjama kaip bendros organizacijos kultūros raiškos dalis (Targamadžė, 2009, Dubauskas, 2006);
- laikomasi nuostatos, kad kiekvienai švietimo organizacijos kultūrai būdingi ypatumai apima savitą vertybių sistemą, vertybių išplitimą ir pasireiškimo formas. Šiame darbe

viena iš organizacijos sistemos vertybių yra išskirta mokymosi kultūra (Jucevičienė, Poškienė, Kudirkaitė ir kt., 2000);

- laikomasi nuostatos, kad mokymosi kultūrą suponuoja švietimo organizacijos, kurios save laiko besimokančiomis organizacijomis („skatinančiomis kitus tobulėti profesiskai“) (Stoll, Fink, 1998, p.176).

Tyrimo metodai:

➤ *Teoriniai:* mokslinės (pedagginės, psichologinės), metodinės, metodologinės literatūros ir nacionalinių bei tarptautinių dokumentų reglamentuojančių ugdymosi svarbą analizė, kuri sudarė sąlygas išsamiai išanalizuoti ir apibendrinti ikimokyklinių įstaigų pedagogo mokymosi kultūros raiškos veiksnius.

➤ *Empiriniai:*

- **interview metodas**, kuris sudarė sąlygas atskleisti pedagogų mokymosi kultūros raiškos veiksnius.
- **duomenų content (turinio) analizė**, kurios pagrindu buvo atlikta pedagogų interview analizė ir interpretacija.

Tyrimo imtis ir organizavimas: Atliekant kokybinį tyrimą naudotas griežtai struktūruotas interview, kuris remiasi iš anksto tyrėjo paruoštu interview planu, kuriame numatytos konkrečios klausimų formuluotės, bei nustatyta griežta klausimų pateikimo seka. Visi respondantai gauna vienodus klausimus, vienodomis formuluotėmis ir vienoda seka. Tyrimui atlikti dalyvavo 50 respondentų įvairaus amžiaus, įvairios kvalifikacijos bei įvairių miestų ikimokyklinių įstaigų pedagogai.

Tyrimo organizavimo etapai:

Pirmas etapas - atlikta mokslinės, metodinės, metodologinės literatūros analizė (2012 m. birželio mėn. – 2012 m. gruodžio mėn.).

Antras etapas - parengtas tyrimo instrumentas, t.y. anketinė apklausa skirta ikimokyklinės įstaigos pedagogams (interview). Pedagogai pasirinkti atsitiktine tvarka. (2012 m. gruodžio mėn. – 2013 m. birželio mėn.).

Trečias etapas - atlikta kokybinio tyrimo duomenų analizė ir interpretacija. Apibendrinti kokybinio tyrimo rezultatai, pagrindžiant ikimokyklinės įstaigos pedagogų mokymosi kultūros veiksnius. Suformuluotos išvados ir rekomendacijos pedagogams ir įstaigų vadovams. (2013 m. rugsėjo mėn. – 2012m. gruodžio mėn.).

Tyrimo praktinis reikšmingumas. Atliekama nemažai tyrimų pedagogų mokymosi klausimais, kurie orientuoti į pradinių bei vyresnių klasių pedagogus ir labai mažai tyrimų apie ikimokyklinių įstaigų pedagogų mokymosi kultūros raišką.

Darbo struktūra: santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, trys skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas,

Pirmajame skyriuje atskleidžiama postmodernaus ugdymo samprata, jos specifiškumas, bei poveikis ugdytiniui. Analizuojama Lietuvos ir užsienio šalių autorių samprata šiuo klausimu, teoriškai analizuojama ikimokyklinio ugdymų institucijų situacija inovacijų atžvilgiu.

Antrajame skyriuje atskleidžiama ikimokyklinės įstaigos pedagogų požiūris į modernaus ugdymo taikymo galimybes, pedagogo kaip asmenybės tobulėjimo perspektyvų apžvalga, pedagoginės paramos perspektyvos.

Trečiajame skyriuje pateikiami sistemingai sugrupuoti struktūrizuoto interviu atsakymai ir pateikiama ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų nuomonė apie jų darbo aplinką, santykius su darbovietės personalu, profesinio tobulėjimo ir vertinimo aspektai.

Prieduose yra struktūrizuoto interviu klausimai (1 priedas).

1. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS KAITA POSTMODERNIOJE VISUOMENĖJE TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Ugdymo kokybės pokyčius sąlygojantys veiksniai

Lietuvos švietimo politika iš esmės pradėjo keistis XX - XXI amžių sandūroje. Keletas reikšmingų to meto įvykių paspartino Lietuvos integracijos į platesnę švietimo erdvę procesus. 1999 metais Bolonijos mieste Italijoje 29 Europos šalių ministrai, atsakingi už aukštąjį mokslą, pasirašė deklaraciją, kuria buvo siekiama “susieti nacionalines aukštojo mokslo sistemas į bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę” (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2005, p. 5). Tais pačiais metais Europos Sąjungos vadovai Lisabonoje užsibrėžė tikslą - iki 2010 metų tapti konkurencingiausia ir viena iš dinamiškiausių, žiniomis grindžiamų pasaulio ekonominių sistemų. Vienas iš strateginių šios programos siekių buvo “atverti švietimo ir mokslo sistemas platesniam pasauliui” (Europos Sąjungos Viršūnių Taryba, 2003, p. 21).

Lietuva, tuo metu jau siekė tapti Europos sąjungos nare, tad turėjo įgyvendinti visas integracijos normas numatytas Europos sąjungos įstatuose. To pasėkoje imta daugiau kalbėti apie globalizacijos iššūkius švietimui. 2003 metais buvo paskelbtos Lietuvos 2003-2012 metų švietimo plėtotos strateginės nuostatos. Juose konstatuojama, kad “Lietuva neišvengiamai įsitraukia į pasaulio rinką. Ji jau naudojasi ir ateityje vis labiau naudosis globalizacijos teikiamais privalumais” (Švietimo gairės, 2002, 22p.). Globalizacijos procesų spartą rodo informacinių ir komunikacinių technologijų plėtra, darbo ir mokslo populiarumas užsienyje. Taip pat labai svarbu daugiau dėmesio skirti nuosekliai švietimo orientacijai į šiuolaikinę ekonomiką, nes be jos sunkiai įsivaizduotumėme bet kokią tobulėjimą, progresavimą. (Bulajava, Duoblienė, 2009. p. 22).

Vykdydami švietimo plėtotos nuostatas, pradėta sparti švietimo įstaigų ugdymo turinio rekonstrukcija. Vadovaujantis laisvojo humanistinio ugdymo paradigma, ypač demokratine vaiko ir suaugusiojo sąveikos idėja, O. Monkevičienė (2009,) išskiria ugdymo tikslą- “skatinti patirtinį vaiko ugdymąsi bei jo asmenybės galių plėtotę pagal vaiko, pedagogo ir kitų suaugusių sąveiką. Remiantis laisvojo humanistinio ugdymo paradigma bei akcentuojant ugdytinio mokymosi idėjas, tikslas galėtų būti nusakomas taip: skatinti autentišką vaiko kompetencijų ugdymąsi kuriant sociokultūrinių ryšių lauką: vaikas- šeima, vaikas - pedagogas, šeima - ugdymo įstaiga - bendruomenė” (p.109).

Švietimo įstaigoms pereinant nuo klasikinės normatyvinės prie laisvojo ugdymo paradigmos, atsiranda sąvoka kaip besimokanti organizacija, kuri anot J. Bersėnaitės, G. Šaparnio ir D. Šaparnienės (2006), tai „organizacijos modelis, kuris leidžia užtikrinti

organizacijos gebėjimą lanksčiai ir efektyviai reaguoti į aplinkos pokyčius ir ugdyti individus, gebančius nuosekliai dalyvauti nuolatinio mokymosi procese. <...> Vienai iš organizacijos sėkmingos veiklos priežasčių - palankiai priimami pokyčiai ir gebėjimas kokybiškai reaguoti į pokyčių valdymą“ (p. 19).

C. Carnall (1990) teigia, jog „dabartinė organizacija yra tuo efektyvesnė, kuo jos darbuotojai daugiau pasirengę pokyčiams. Efektyvi organizacija yra ta organizacija, kuri skatina ir remia mokymąsi iš pokyčių“ (p. 58). J. Bersėnaitė, G. Šaparnis ir D.Šaparnienė (2006) teigia, kad pokyčiai suteikia naujų galimybių augti. Žmonės plečia savo kompetenciją kurti, įgyti ir perduoti žinias. Besimokanti organizacija ir jos nariai turi būti įvaldę atitinkamus mokėjimus ir įgūdžius, kad galėtų sėkmingai ieškoti, atrinkti ir pasiimti aplinkoje egzistuojančias žinias ar idėjas, jas skleisti organizacijos viduje. Vienas svarbesnių organizacijos aspektų, tai įgytos patirties refleksija ir veiklos perspektyvų apmąstymas, kuri leidžia siekti esminių tikslų (p.21).

Besimokanti organizacija pradeda kurti nuo individualaus mokymosi skatinimo. Čia atsiranda nauja pedagogų funkcija: ne tik mokyti vaikus, bet ir mokytis patiems. Tai ne tik informacijos dalyko dėstymui paieškos, bet ir nuolatinis individualus tobulėjimas. Švietimo srityje dirba daug pedagogų, kuriems nereikia išmokti mokytis. Jie tai jau daro seniai: suvokia reformos svarbą, dirba naujai ir kūrybingai. Tai pagrindas besimokančios organizacijos - mokymasis kolektyviai mokytis ir sistemingas mąstymas (Kudokienė, 2005, p.35). Kaip teigia A.Juodaitytės ir N. Kvedaraitės (2010), “Savivaldaus mokymo procesai įprasmina besimokančios mokyklos pedagogų gebėjimą numatyti ir pasirinkti tinkamas mokymo(si) strategijas, valdyti mokymosi procesus, vykstančius formalioje ir neformalioje veikloje, mokytis iš patirties, mokymosi veikloje ir iš jos. Prasmingiausia mokyklos raidos kaip besimokančios organizacijos sąlyga yra individualios žinios ir įgūdžiai” (p.80).

Besimokančios įstaigos laiko mokytojus profesionalais ir supranta, kad mokiniai nėra standartizuoti, o mokymo procesas nėra rutina. Mokytojui suteikiama galimybė tobulintis mokymosi srityje. Pedagogai skatinami dalyvauti mokyklos valdyme. Puoselėjamas mokinių ir mokytojų individualumas. Veikla remiasi bendradarbiavimu. Nuolat vyksta ieškojimas būdų, kaip patraukti ir ugdyti naujus organizacijos narius. Nuolat vyksta aplinkos stebėjimas, kad būtų galima joje sėkmingai dirbti. Stengiamasi peraiti prie platesnių permainų. Siekiama užmegzti kuo palankesnius ryšius su visuomene, nes besimokanti organizacija siekia ją geriau pažinti, kad galėtų joje sėkmingai dirbti (Švietimo vadyba, 2006, p.92-93).

Priešmokyklinio ugdymo sistemos prisijungiančios prie besimokančių organizacijų, suvokdamos, kad spartus gyvenimo tempas ir nuolatiniai pokyčiai reikalauja greito reagavimo į aplinkos pokyčius, kitu atveju įstaigai gresia visiškas žlugimas. Pasak S. Neifacho (2007), „priešmokyklinio ugdymo sistemoje vykstančias transformacijas sąlygoja objektyvus

visuomenės ir švietimo sistemos vystymąsi atitinkančių pokyčių poreikis, ir atsispindi pedagoginės bendruomenės suvokime, kad reikia esminių funkcionavimo pokyčių. Pagrindinė optimizavimo priemonė yra naujovių, padedančių atsirasti kokybiškiems priešmokyklinio ugdymo įstaigų veiklos pokyčiams, paieška ir įsisavinimas“ (p. 9).

Optimizuojant ikimokyklinių įstaigų veiklą, pirmiausia atsižvelgiama į Europos Sąjungos vadovų susitarimą Barselonoje 2002 m. kur buvo pabrėžiama (pagal G.Purvaneckienę, 2005), kad „Valstybės<...> iki 2010m. turi aprūpinti kokybiška vaikų priežiūros paslaugomis mažiausiai 90 proc. nuo trejų metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus vaikų ir mažiausiai 33proc. jaunesnių nei trejų metų vaikų“ (p.184). Susirūpinta ikimokyklinių įstaigų veikla, kuomet imta analizuoti jos svarba vaiko socializacijai, vieni iš tokių tyrimų buvo atlikti JAV mokslininkų iš Mičigano valstijos, kurie savo respondentus stebėjo 40 metų ir padarė išvadas, (pagal G.Purvaneckienę, 2005) kad, „lankiusieji vaikų darželius pasiekė aukštesnį išsilavinimą, padarė geresnę darbo karjera ir mažiau nusikalto palyginant su nelankiusiais“ (p.183).

G. Purvaneckienė (2005) savo darbe teigia, kad „pakankamai įrodyta, kad investicijos į ankstyvą vaikų ugdymą ikimokyklinėse įstaigose – geriausia priemonė sumažinti vaikų skurdą ir suteikti jiems galimybių pasiekti aukštesnį išsilavinimą ir geresnę profesinę karjerą, apsaugoti juos, kad neįsitrauktų į nusikalstamą veiklą. Tai ypač svarbu šiuolaikinėje visuomenėje, kurioje individo ateitis daugiausiai priklauso nuo pasiekimų švietimo sistemoje bei sugebėjimo mokytis visą gyvenimą“ (p.183).

Apibendrinant galima teigti, kad pradėta vykdyti reforma iš pagrindų keičia visą švietimo sistemą. Rengiami nauji švietimo įstatymai, surašomi švietimo ministerijos aktai ir t.t., visi šie dokumentai padeda ugdymo įstaigų politiniai plėtrai, kuria siekiam pereiti prie humanistinio, demokratinio ugdymo. Sklandi reforma negali vykti vien dokumentų pagalba, prie visapusiškos sklaidos didele dalimi prisideda pirmiausia savivaldybės, dėliodamos savo prioritetus, įstaigų vadovai, demonstruodami savo vadybinius gebėjimus, bei įstaigų pedagogai, nuo kurių požiūrio priklauso ugdymo kokybė. Todėl reikia atsižvelgti į pedagogų ugdymą, mokymosi bei tobulėjimo galimybes, siekiant prisitaikyti prie nuolatinės kaitos ir naujų ugdymo reformų.

1.2. Šiuolaikinio ugdymo reikšmė postmodernioje visuomenėje

Lietuvos švietimo sistemai orientuojantis į naujus poreikius bei iššūkius, kinta ir ugdymo samprata, kuri orientuojasi ne tik į žinių perteikimą, bet ir į praktiškumą, analizę, vertybes, bei gebėjimą spręsti iškilusias problemas.

Anot A.Gučo (1994), „ pagal aplinkybes, kuriomis bendradarbiauja ugdymo vyksme dalyvaujantys nariai, sakoma, kad *ugdymas* – tikslingas ir planingas vadovavimas vaikų ir

jaunuolių brendimui, kad jie priartėtų prie tam tikro idealaus tipo. Tą idealų tipą parenka atitinkamų ideologijų pedagoginės doktrinos bei pats ugdytojas“ (p. 58).

Pasak B. Bitino (1996) „Ugdymo esmę daugelis tyrinėtojų aiškina skirtingai, kadangi laikomasi skirtingų filosofinių, psichologinių, sociokultūrinių koncepcijų. Vieni akcentuoja ugdytojo veiklą, vienkryptį veikimą į ugdytinį, kiti – dvikryptį veikimą. Todėl ugdymas nagrinėjamas įvairiais aspektais – kaip sąveika, kaip bendravimas, kaip santykiavimas, kaip veikla, kaip valdymas ir pan. Visi požiūriai į ugdymą, nors ir skirtingi, tačiau iš esmės yra teisingi, nes atspindi ugdymo tikrovę” (p.12).

Šiuolaikiniame ugdyme atsirado visiškai naujas požiūris į ugdymo procesą, jo teorijos santykį su praktika. M.Fullanas teigė, kad ugdymo procesui nebūtina aiški situacija, planas, rezultatai. Judėti galima ir neapibrėžtyje, planą koreguoti - jau vykstant veiksmui, o rezultatai yra ne pats svarbiausias šio proceso elementas (1998, p. 43).

Lietuvai žengiant link vakarų Europos ir vykstant sparčiam globalizacijos procesui, dažnai aptariama bendro lavinimo turinio kaita.

Pagal Bulajavą ir Duoblienę (2009), „2008 metais atnaujinti bendro lavinimo programos, naujai formuluojami standartai, įvardijamos ir apibūdinamos moksleivių kompetencijos ir gebėjimai. Išryškėja nauji turinio akcentai, integruojama ekonomikos, sveikos gyvensenos, darnios plėtros, mokymosi visą gyvenimą ir kt. aktualios temos, bet labiausiai svarstomi pasaulėžiūra formuojantys turinio aspektai. Mat dėl globalizacijos genamų naujovių ir ypač dėl suintensyvėjusio lietuvių emigravimo išvelgiama grėsmė tautinei savimonei ir vertybėms reikalauja naujos tautinio ir pilietinio ugdymo programos“ (p. 109 -110).

Remiantis bendro lavinimo programų turinio analize, galime teigti, kad ugdymas dažniausiai grindžiamas humanistinės psichologijos metodologija. Šios idėjos atstovai A. Maslow, C.Rogers, R.May ir daugelis kitų teigia, kad „psichologija turi orientuotis į realias žmogaus gyvenimo problemas ir praktinį jų sprendimą, o ne į siaurai suprastą mokslinį objektyvumą. Jie taip pat teigė, kad psichologija privalo aprėpti visą žmogaus asmenybę, atsižvelgti į jo subjektyvumą ir individualumą“ (Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai: priešmokyklinėje, pradinėje ir pagrindinėje mokykloje. 2003. p.6).

Humanistinė paradigma yra tarsi kodas, kuris taikomas daugeliu atveju. R.Bruzgelevičienė parengtoje monografijoje “Lietuvos švietimo kūrimas 1988-1997”(2008), išanalizavusi ir apibendrinusi Lietuvos švietimo reformos procesus, įrodė, „jog Lietuvos švietimo reforma nuo pat pirmųjų, jos žingsnių buvo grindžiama nauja laisvojo humanistinio ugdymo paradigma“ (p.106). Kuri anot O. Mockevičienės (2009), „vadovaujasi demokratine vaiko ir suaugusiojo sąveikos idėja ir siekia skatinti patirtinį vaiko ugdymąsi bei jo asmenybės galių plėtotę pagal savo prigimtį per vaiko, pedagogo ir kitų suaugusiųjų sąveiką“ (p.107).

R.Usheri ir R.Edwardsas (1996) analizuoja Humanistinio ugdymo, kaip galios palaikymo mechanizmo, idėją. Humanistinio ugdymo ir švietimo šūkiei, skirti individui, jo poreikiams patenkinti, asmenybei skleisti, bet iš anksti primeta žinomas tiesas, todėl realiai yra skirti kontrolei ir valdymui. Jie įgyvendinami sukuriant grandininę švietimo sistemą ir ją užtikrinančią mechanizmą, padedančius saugoti galios ir tiesos monopoliją. (L.Duoblienė, 2008, p. 11)

T.Bulajavos ir L.Duoblienės (2009) teigimu „demokratinė visuomenė, kad ir kokia ideologija ji būtų grindžiama, deklaruoja socialinio teisingumo politiką, tačiau socialinis teisingumas traktuojamas ir užtikrinamas skirtingai: liberalams svarbiausias rodiklis yra pasirinkimo laisvės suteikimas, tikint, kad individas pajėgia daryti racionalius sprendimus vadovaudamasis savo individualiu protu ir sąžine, anot konservatorių, socialinis teisingumas neatsiejamas nuo moralinio teisingumo, dorybių etikos, valstybinių ir bendruomeninių idealų, o kairuolišku požiūriu teisingumas neatsiejamas nuo socialinių klasių problemų analizės ir tų klasių reproduktivumo bei galių santykių analizės. Pastaroji dar vadinama naujuoju humanizmu, siejama su švietimo teoretikų McLareno, Giroux, Apple'o vardais, itin kovojančiais su socialinio teisingumo pažeidimais įvairių socialinių grupių atžvilgiu“ (p. 111).

McLarenas (1999), pabrėžia, kad „kiekvienas individas, kurio sąmonė yra laisva rinktis, turi gebėti puoselėti protėvių tikėjimą ar jo atsisakyti, pasiduoti ar pasipriešinti naujovėms, išpažinti laisvės santarvės ir harmonijos galimybes, tačiau žmogus turi sugebėti kritiškai reflektuoti, atpažinti jį veikiančias ideologijas. Taikant šį požiūrį, ugdymo sistemai keliamas reikalavimas, kad pedagogika taptų ne tik mokymu ar mokymusi, bet ir kritine, bei galimybių pedagogika. Ši turi neigti išankstines politines ir teorines prielaidas, leisdama besimokančiajam „ragauti“ pasaulį, jį patirti savaip, būti atviram. kritinė pedagogika kviečia mokytis kritinio mąstymo, kritinės analizės, suvokti globalią ir lokalią kultūrą, pop ir medijų kultūrą, suvokti normatyvinio diskurso įtaką socialiniam gyvenimui. Akcentuojamas kolektyvinis solidarumas, kuris sudaro sąlygas puoselėti skirtingą rasinį, tautinį, religinį, lyčių tapatumą.“ (p. 193-194).

P.Freire'as (pagal Bulajavą, Duoblienę, 2009) kalbėdamas apie švietimo ir ugdymo kaitą pabrėžia, kad „visuomenei pradėjusiai žengti iš vienos epochos į kitą reikia ypač lanksčios kritiškos dvasios. Jei tokios dvasios nėra, žmonės negali suvokti svarbių visuomenės prieštaravimų, kai atsirandančios vertybės, bandydamos įsitvirtinti ir įsikūnyti, susiremia su besistengiančiomis išlikti ankstesnėmis vertybėmis“ (p. 113).

Kaip teigia R.Pranaitytė ir D. Malinauskienė (2011), „švietimo sistemos internacionalizacijos tendencijos, nūdienos europinių švietimo dimensijų kontekstas suponuoja ugdomosios veiklos ir jos kokybės pokyčių būtinybę. D. Gedminienė ir A. Gumuliauskienė pabrėžia, kad kokybė tampa kiekvieno organizacijos nario atsakomybe ir rūpesčiu, efektyviai įtraukiant ugdytinius į nuolatinio tobulėjimo procesą“ (p. 54).

D. Prakapienė ir Malovikas (2006) teigia, kad „ugdymas turi būti modernus ir kokybiškas, sudarantis sąlygas visiems vaikams įgyti pamatinių gebėjimų, žinių, socialinių įgūdžių bei praktinio veikimo galių, padedant asmeniui įgyti atsparumo įvairioms socialinio blogio apraiškoms“ (p. 54).

Ugdymo tikslų formulavimas pasak R.Čiužo ir V. Adamkevičienės, priklauso kokiomis edukacinėmis paradigmomis vadovaujasi pedagogas. Ugdymo tikslas turi atspindėti žmogaus, sugebančio gyventi žinių visuomenėje, esminių kokybių tobulinimą. Vadovaujantis šiuolaikine mokymosi paradigma, ugdytinis yra savivaldus, todėl jis pats formuluoja ugdymosi tikslus. Pedagogas, siekdamas įgyvendinti šiuolaikinius ugdymo tikslus, turi ieškoti tokių metodų, kurie minimaliomis laiko sąnaudomis leistų pasiekti efektyvių rezultatų (R.Čiužas, V. Adamkevičienė, 2007, p. 32-33).

Pasak S. Neifacho, pagrindinės ugdymosi kryptys, įgavusios tarptautinį pripažinimą ir tapusios dabartiniu UNESCO programos orientyru, yra rengti ugdytinius ne tik prisitaikyti prie esamų gyvenimo ir veiklos sąlygų, bet ir aktyviai įvaldyti socialinės kaitos situacijas, kūrybiškai tobulinti ugdymo tikrovę. Remiantis šiuo dokumentu, buvo suformuluoti šiuolaikinio švietimo orientyrai:

- Visuotinis švietimo pobūdis ir jo nepertraukiamumas kaip nauja kokybė;
- Svarbu tiek individui, tiek visuomeniniams lūkesčiams bei normoms;
- Vaiko orientacija į aktyvų pažintinės veiklos būdų įvaldymą;
- Ugdymo proceso pritaikymas asmenybės reikmėms ir poreikiams;
- Ugdymo orientavimas į besimokančiojo asmenybę, sąlygų jai atsiskleisti sudarymas.

Kaip matyti, visi jie yra nukreipti į vaiko asmenybės vertybes, poreikius, jos aktyvumą ir saviraišką (S. Neifachas, 2008, p. 8).

Atsižvelgdami į tarptautinius ugdymo reikalavimus, imta kurti naujos lanksčios ugdymo programos, kurios skatina ugdymo įstaigas ieškoti naujų veiklos krypčių. Naujų programų lankstus turinys atsižvelgia į konkrečias ikimokyklinės įstaigos ypatybes – socialinę aplinką, auklėtinius, pedagogų kolektyvo potencialą. Kaip teigia S. Neifachas (2008), „tokia patirtis mūsų ugdymo praktikoje formuojasi vadovaujantis vaiko pažintinės veiklos logika kompetencijos požiūris į bendrąjį ugdymą objektyviai atitinka ir socialinius lūkesčius ikimokyklinio ugdymo srityje, ir ugdytinių interesus ugdymo proceso metu. Šis požiūris prieštarauja daugeliui ugdymo sistemoje susiformavusių stereotipų, esamiems vaiko veiklos vertinimo kriterijams, pedagogų veiklai“ (p. 27)

Pedagogai, keisdami ugdymo turinį į postmodernios visuomenės keliamus reikalavimus, susiduria su dar viena problema - ugdymo turinio sumaištimi, kuri anot L. Duoblienės (2011) „atsiranda bandant suderinti skirtingą požiūrį, tai yra akademinį, konservatyvų, kuriame aiškūs

turinio atrankos kriterijai, aiškiai apibrėžtos tiesos, kurias reikia žinoti, o kita vertus, - atsinaujinimo, orientuotis į praktinį gyvenimą, į tai, kas aktualu socialiniu ir asmeniniu požiūriu bei perspektyvų <.....>. Be to rengiami išsilavinimo standartai, kuriuose didesnis dėmesys skiriamas akademiniam turiniui, žinios susietos su koku nors kognityviniu ar praktiniu gebėjimu (bendrojo lavinimo programos ir išsilavinimo standartai, 2002, 2003). Vargu ar tai galima taikyti postmodernioje visuomenėje“ (p. 96).

N.Postman'as (1996) taip pat naujo ugdymo turinį traktuoja, kaip vieną iš švietimo problemų. Jis teigia, kad „turinys turi keistis dėl naujų technologijų, darančių didelį perversmą visame socialiniame gyvenime ir vaiko ugdymo raidoje. Ugdymo turinį tobulinti pirmiausiai nuo naratyvo konstruojančio asmens pasaulį“ (p. 175). Todėl pedagogui keliamas naujas uždavinys keisti savo konservatyvią asmenybę į postmoderniąją, kuri padėtų ugdymo turinį atitikti postmodernios visuomenės keliamiems reikalavimams. Šiuolaikinis pedagogas pasak V. Kaminskienės (2007, p. 10), neturi būti nepakeičiamu informacijos tiekėju ir sprendimų priėmėju, jis turi tapti konsultantu, padėjėju, kuris turėtų laisvę pats pasirinkti ugdymo turinį, metodus.

Apibendrinus galima teigti, kad Lietuvos ugdymas sparčiai kinta, atsižvelgdamas į postmodernios visuomenės reikalavimus. Norėdami kurti efektyvias ikimokyklinio ugdymo įstaigas pirmiausia reikia paruošti pačius pedagogus keistis. Tik tuomet galima organizuoti naują ugdymo turinį, kuris būtų efektyvus. Šiuolaikiniam ugdymui ypač būdinga savirealizacija, siekis patenkinti vaikų poreikius, didelis dėmesys skiriamas ne mokymui, o mokymosi patirčiai. Ugdytinis yra asmenybė, kuriai reikia padėti atsiskleisti. Pedagogas nebėra autoritetas, jis tampa asmeniu ekspertu, kuris padeda atrasti save, atskleisti savo prigimtinius gabumus. Pedagogui reikia būti ne tik kompetentingu, išmanančiu savo darbą, bet ir nuolatos besimokančiu, bei prisitaikymu prie kintančios postmodernios visuomenės.

1.3. Šiuolaikinio ugdymo įtaka vaiko raidai

Šių teorinių konstrukčių fone anot S.Neifacho (2007), vis svarbesnis tampa pirmasis žmogaus gyvenimo periodas – vaikystė, kurią riboja erdvė ir laikas. Tai gyvenimo visumos mažiausia ląstelė, kur vaikas yra sąmoningai veikianti substancija, kuri ugdoma, yra ugdymo objektas ir subjektas atviroje švietimo sistemoje (p.31).

Vykstantys pokyčiai formuoja ikimokyklinės įstaigos kaip socialinės sąveikos tarp suaugusiojo ir vaiko nuolatinio ugdymosi įvaizdis. Pagal G.Kvieskienę (2003), ugdymo įstaigos - antroji vaiko bendruomenė, į kurią vaikas patenka po šeimos. „Ugdymo bendruomenė dinamiška, santykinai savivaldi, priklausanti nuo greitai besikeičiančių principų grupė, kurios dinamiškumas, sąlygojamas bendruomenės narių, jų tarpusavio santykių. Kiekvienam vaikui

darželio bendruomenė dažniausiai (po šeimos) yra artimiausia socialinė aplinka, kurioje pasireiškia jo gebėjimai, vyksta aktyvus socializacijos procesas, (p. 127).

Vaikai praleisdami daugiau laiko darželiuose, visiškai atsiduoda pedagogo rankoms. Todėl iš pedagogo reikalaujama atvirų ir demokratiškų nuostatų, kitokio požiūrio į vaiką. A.Ruzgienė ir S.Petružienės (2005,) teigimu, „vaikas ir vaikystė yra vertybės, tačiau, kad jos atsiskleistų, reikia laiko ir erdvės. Vaikystės pedagogikoje, atsižvelgus į vaikų kultūros perspektyvas, reikalaujama, kad vaikams būtų suteiktos galimybės saviraiškai, būti tokiems kokie jie yra. Remiamasi nuostata, kad vaikystės nereikia taisyti, būtina atsakyti nuolatinių pamokymų, juos keisti dialogu ir pozityviu požiūriu pagrįstais vaiko ir suaugusiojo santykiais. Kiekviena ugdymo idėja bus tikrai gera, jei tenkins vaiko poreikius, jo lūkesčius, bus orientuota į jo gerovę ir atitiks paties ugdytojo individualybę, jo „aš“ asmenybę (p. 7). A.Juodaitytė (2002) akcentuoja, „jog vaikystės periodas, pirmasis žmogaus psichikos raidoje ir socialiniame jo tapsme, šiandienos visuomenėje įgyja ypatingą reikšmę vien todėl, kad vaikai kaip socialinė grupė savo amžiumi yra jauniausia ir socialiai nesavarankiški. Vaikai yra visiškai priklausomi nuo suaugusiųjų, kurie apsisprendžia dėl vienokių ar kitokių vaikų gyvenimo ir ugdymo sąlygų, jų psichinės, socialinės, kultūrinės raidos krypties. Tokiu būdu, ugdant vaikus galima suformuoti ištisą kartą socialiai visaverčių ir nevisaverčių žmonių, (p.13).

Kintanti ugdymo filosofija ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo tikslai sąlygoja ugdymo turinio kaitą. Profesorė A.Juodaitytė (2002) teigia, kad ikimokyklinio ugdymo funkcijos plečiasi siekdamos naujos ideologijos. Jos pagrindinės idėjos : vaiko raidos pokyčiai „čia ir dabar“, ugdymo metodų lankstumas realizuojant vaiko patyrimą, įjungiant šeimos kultūrą ir tradicijas į naujas vaiko ugdymo programas. Vaikų darželis tampa ne tik pedagoginio profilio institucija, skirta tik mažų vaikų ugdymui, bet ir visuomenės edukacija besirūpinančia švietimo sistemos grandimi. Siūlomas naujasis, sisteminis mąstymas ir nauja metodologija(pagal S. Neifacha, 2011, p.33-34). Ši nauja metodologija pasak O. Mockevičienės (2009), grindžiama laisvojo humanistinio, demokratinio ugdymo paradigma ir skatina pedagogų pastangas svarbiausio tikslo link – “ sudaryti sąlygas vaiko asmenybės atsiskleidimui ir plėtojimuisi, orientuotų į vaiko ugdymąsi, vaiko ir pedagogo sąveiką“(p. 100).

Modeliuojant ugdymo turinį remtasi progresyvizmo nuostata, kad vaikas turi gyventi realiame į atskiras dalis nesuskaldytame pasaulyje, jog ugdantis svarbi individuali patirtis, orientacija į praktinę veiklą, kaip natūralų mokymosi kelią, humanistine nuostata sudaryti sąlygas vaikui ugdytis laisvai, natūraliai, pagal savo prigimtį, remiantis sinkretišku mąstymu, kad vaikas pats kuria savo mąstymą, pasaulio pažinimo stilių, asmenybę. (Fundamental Change, 2005, p. 84).

Į vaiką orientuota ugdymo paradigma pagrindė Johanas Dewey (1961), Anot jo, „demokratinė ugdymo sistema turi būti orientuota į vaiką ir jo interesus. Demokratija tarnauja žmogaus laisvių aiškinimui, tobulinimui ir saugojimui“. Dewey manė, kad ugdytiniai turi aktyviai dalyvauti priimant sprendimus, kurie lemia jų laisvus pasirinkimus, interesų krypti. O pedagogas turi būti ne autoritetas, bet pagalbininkas, turintis savo teises ir akademinį autonomiškumą (pagal J. Ruškų ir D. Žvirdauską, 2010, p. 56).

Pagal O. Monkevičienę (2009), „naujas filosofinis požiūris į vaiką kaip ugdymosi subjektą, turintį savo poreikius ir ugdymosi galimybes, skatino keisti ne tik ugdymo (si) turinio, bet ir jo įgyvendinimo proceso sampratą – buvo ieškoma tokių ugdymosi technologijų, kurios sudarytų sąlygas vaiko iniciatyvumui, savarankiškumui, vidinių galių sklaidai ir jų plėtrai“ (p. 114).

„Metodinėse rekomendacijose ikimokyklinio ugdymo programai rengti“ (2006) apibrėžiama, jog vaikų ugdymo tikslas – tai „numatomas vaiko asmenybės plėtotės siekis, kurį laiduoja ikimokyklinio ugdymo programa“, nusakoma tik galimos ikimokyklinio ugdymo uždavinių formulavimo kryptys: vaiko kompetencijų ir jų praktinės raiškos puoselėjimas per vaiko sąveiką su edukacine aplinka, vaiko individualybės ir laisvės puoselėjimas, vaiko bendravimo socialinėje aplinkoje ir socialinių ryšių puoselėjimas, kūrybiškumo raiškos formų ir įvairovės puoselėjimas, siekiant prasmingų jungčių tarp jausmų ir mąstymo, vaiko ir pasaulio, vidaus ir išorės, pastovumo ir kaitos (p. 34).

O. Mockevičienė (2008) teigia, kad „laisvojo ugdymo paradigma yra siejama su vaiko prigimtimi: siekiama sudaryti kuo palankesnes sąlygas ugdytinio vidinių galių plėtotei ir saviraiškai, keliant tikslą ugdyti laisvą, kūrybingą asmenybę. Vaikui turi būti suteikiama daug atsakomybės, nepaisant jo amžiaus, nes atsakomybės jausmas užtikrina dvasinį saugumą ir ugdo vaiko pasitikėjimą savimi“ (pagal J. Ruškų ir D. Žvirdauską, 2010, p. 56).

Kaip teigia J. Ruškų ir D. Žvirdauskas (2010), siekdami kad vaikas daugiau pasitikėtų savimi, reikalingas „kūrybiškas ir refleksiškas dalyvavimas, apibrėžiant interesų ir vidinių galių išreiškimą ir atpažinimą. Savo veiklų reflektavimas, abejonė ir diskusija, savo teisių suvokimas, suasmenintas aplinkos kūrimas, dalyvavimas apibrėžiant taisykles, įsivertinimas, smalsumo rodymas – tai bazinės į vaiką orientuoto ugdymo vertybės. Barselonos siekių pagrindu parengtose Europos Komisijos Ministrų Komiteto rekomendacijose numatoma, kad, atsižvelgiant į vaiko amžių, jam turi būti sudaromos galimybės dalyvauti priimant sprendimus, nes taip ugdomi jo demokratiniai įgūdžiai“ (p. 61).

Pinar, Reynolds, Slattery, Taubman (2004) teigimu, ikimokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius kelia įstaigos, rengiančios programas, sudarydamos galimybes dėl tikslų tartis pedagogams, tėvams, vaikams, regiono švietimo politikos strategams. Tai atitinka postmodernistinės filosofijos požiūrį į ugdymą bei programas: kuriant programas aktualu

susitarti dėl tikslų, atsižvelgiant į ugdytinio, jo tėvų, ugdytojų, visuomenės vertybes, poreikius, į programos įgyvendinimo kontekstus, būtina sukurti įvairias ugdymosi galimybes turintiems skirtingų poreikių vaikams ir jų šeimoms, nuolat keisti, pritaikyti programą ugdytiniais, be to, svarbi nenutrūkstama ugdymo prasmų paieška (pagal O. Mockevičienę, 2009, p.109).

Apibendrinant gali daryti išvadą, kad ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas yra pamatas vaiko socializacijai demokratiškoje visuomenėje. Tinkamai parinktas ugdymas padeda vaikui harmoningai pereiti į kitus raidos etapus prisitaikant prie kintančių sąlygų. Šiandieninio ugdymo tikslas ne tik perteikti žinias, bet ir tenkinti prigimtinius, individualius vaiko poreikius, parengti jį tolimesniam gyvenimui. Ugdymas turi atitikti vaiko vystymosi ir ugdymosi dėsnius. Pedagogas atsižvelgdamas į šiandienos keliamus reikalavimus, turi parinkti ugdymo būdus, kurie užtikrintų vaiko psichologinį saugumą, jo asmenybės atsiskleidimą, gebėjimą išreikšti save, savo nuomonę. Nes tik harmoningas, individualiai pritaikytas ugdymas padeda augti asmenybei.

2. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS PEDAGOGŲ MOKYMOŠI KULTŪROS TEORINIAI ASPEKTAI

2.1. Pedagogų mokymosi kultūros samprata ir reikšmė.

Mokymosi kultūros terminas vartojamas ne itin plačiai, tad sudėtinga rasti jo konkretų apibrėžimą. Dažniausiai tyrinėjamos sąvokos yra ugdymas, mokymasis, kompetencijos, tačiau mažas dėmesys skiriamas pedagogo mokymosi kultūrai.

Nuolatinis kaitos procesas, vykstantis visuomenėje, švietime, įstaigoje, lemia pedagogų profesinės veiklos sudėtingumą. Mokytojas nebegali pasikliauti tomis žiniomis, kurias įgijo aukštojoje mokykloje. Pasak R.Želvio (1998), „žinios postmodernistiniame pasaulyje tampa reliatyviu ir nepatikimu dalyku“. Vadinasi pedagogas turi gebėti nuolat atnaujinti žinias, siekti mokymosi visą gyvenimą, nes tai suvokimas nuolatinės kaitos, kuris įprasmina tikslingą ėjimą žinių, gebėjimų ir vertybių link. Mokymasis visą gyvenimą reikalauja iš kiekvieno individo tam tikros mokymosi kultūros, kuri padėtų sistemingai, atsižvelgiant į visuomenės poreikius siekti žinių. Juolab, kad ugdymas ir kultūra susijusi, anot L.Jovaišos (1993) „kultūra veikia ugdymą, o ugdymas savo ruožtu veikia kultūrą vienas kitą papildydami ir tobulindami. Visi kultūros padariniai – objektyvios vertybės. Ugdymo procese jos panaudojamos rengiant augančiąsias kartas. Todėl pedagoginis darbas - kultūrinės veiklos sfera“ (p.104). Vadinasi pedagogo mokymasis – kultūros dalis, o pedagogo mokymosi kultūra – neatsiejama ugdymo dalis.

Mokslinėje literatūroje, bei įvairiuose dokumentuose, vartojama mokymosi ir kultūros sąvokos atskirai. Anot L.Jovaišos (2007), „**mokymasis** – tikslinga veikla siekianti įsisavinti žmonijos sukauptos patirties pagrindus, įgyti teorinės ir praktinės veiklos mokėjimų ir įgūdžių“ (p. 152). **Kultūra** – visuomenės dvasinė būklė, sąlygojama to meto buities, ideologijos, mokslo, meno, technikos ir gamybos laimėjimų.(p.104).

Šiandieninis Lietuvos pedagogas privalo išmanyti daug modernių dalykų, kurie užtikrintų pasitenkinimą savo profesija, bei socialinį saugumą, todėl besimokantis pedagogas turi tapti gyvenimo būdu, padedantis žengti į žinių visuomenės erą. Tam kad žmogus mokytųsi reikia tinkamų vidinių ir išorinių sąlygų, tačiau labai svarbu paties individo vidinis siekis įgyti žinių. Platus žinių spektras svarbus tuo, kad pedagogas nėra struktūrizuotas asmuo. Jam tenka itin svarbūs vaidmenys. Priimdamas šiuos vaidmenis, pedagogas turi turėti tikslingą mokymosi veiklą.

Mokytojas, anot Tijūnėlienės (2002) – „pašauktasis ugdymo veikėjas, kuriam šeima, visuomenė suteikia įgaliojimus padėti žmogui jo tapsmo kelyje“ (p. 17). Pedagogikos moksluose dažnai traktuojama mintis „Mokykla yra tokia, koks yra mokytojas“. Tai yra, kad nuo pedagogo asmenybės, jo socialinio kryptingumo, bendrųjų ir profesinių kompetencijų didele

dalimi priklauso ugdymo vyksmo efektingumas. Tai akcentuoja ir A. Gučas (1994), teigdamas kad, “ gražiausias, geriausiai įrengtas ir visomis lavinimo priemonėmis aprūpintas vaikų darželis tinkamai neatliks savo socialinių, kultūrinių ir pedagoginių uždavinių, jeigu neturės tinkamos auklėtojos. Vaikų darželio darbas visų pirma pareina nuo auklėtojos asmenybės. Nuo jos gabumų ir pažiūros į savo darbą priklauso visas pasisekimas” (p. 79). Todėl šiuolaikinis pedagogas, anot L. Bobrovos (2007) „dabartiniame visuomenės raidos etape turi daug lavintis, skaityti, būti visuomeniškai kryptingas. Visuomeninis kryptingumas kartu rodo aktyvią pedagogo poziciją gyvenime, dorovinę asmenybės brandą, entuziastingą dalyvavimą švietimo sistemos ir viso socialinio gyvenimo kaitoje“ (p. 309). Pedagogui svarbu save pažinti ne tik kaip žmogų, bet ir kaip profesionalą, žinoti, kas jam geriau pavyksta ir kas prasčiau, įsisąmoninti savo profesinius uždavinius, tikslus, profesinės veiklos vietą gyvenime.

Bendradarbiavimo atmosferoje kalbėdamiesi, aiškindamiesi, ginčydamiesi, svarstydami ir užduodami klausimus individas formuoja savo pažinimo struktūras ir įgūdžius. Svarbu gebėti planuoti savo veiklą, ją valdyti ir atlikti refleksiją. Šie gabumai parodo kad asmuo geba planuoti, organizuoti, kontroliuoti ir įvertinti bei apmąstyti visą atliekamą ugdymo programą.

Geras mokymasis yra suderinta proto, kūno ir aplinkos bei konteksto veikla. Geresnių rezultatų pasiekama, kai mokymasis siejamas su realaus gyvenimo kontekstu, kur egzistuoja ir socialiniai, ir fiziniai komponentai.

Mokymosi kultūra: Asmuo paskatinimas savarankiškam mokymuisi. Ugdymas orientuotas į vaiką. Pedagogas ieško būdų, kurie paskatintų vaiką ieškoti informacijos ir konstruoti savo žinojimą. Auklėtoja rūpinasi, kaip sukurti vaikui efektyvią ugdomąją aplinką. Siekiama, kad kiekvienas vaikas patirtų sėkmę ir taip gerėtų jo ugdymosi kokybė. Kuriamos kuo įvairesnės ugdymo aplinkos, nuolatinis mokymasis reikalauja mokymosi vietos kaitos. Skatinamas pedagogų išorinis vertinimas tai yra atviros veikos, pranešimų skaitymas ir t.t. Pedagogo ir ugdytinio santykiai draugiški jie dirba kaip viena komanda.

Mokyklos kultūra taip pat susijusi su mokytojų požiūriu į darbą, nes stipresnė mokyklos kultūra labiau motyvuoja mokytojus. Aplinkoje kurioje vyrauja stipri organizacijos ideologija, išvystytas bendruomeniškumas, draugiškumas, pedagogai jaučia didesnę pasitenkinimą savo darbu ir dirba našiau. Todėl labai svarbu organizacijos ir darbuotojo vertybės. Tai patvirtina ir Targamadzės V.(2009) “vertybės yra užkoduotos ir organizacijos kultūroje, galima teigti, jog ugdymo vertybės, atsispindinčios ugdymo tiksluose, turi derėti su organizacijos ir jos narių vertybėmis. Priešingu atveju ugdymo tikslų realizavimas gali tapti problemiškas. Netgi gali būti įgyvendinami iškreipti arba visiškai ne tie tikslai. Dar daugiau. Ugdymo tikslai įgyvendinami ugdymo realybėje, tad ir joje vyraujančios vertybės bei kultūra analizuotinos kaip potencialios galimybės ugdymui paveikti” (p. 186).

Dubauskas G. (2006) savo darbe apie organizacijos elgseną apibendrinamas įvairių autorių apibrėžimus pateikia vieną bendrą apibrėžimą. “Organizacijos kultūra yra esminių vertybių sistema, kuria vadovaujasi organizacija ir kuri yra pripažįstama organizacijos narių, veikia jų elgesį ir yra palaikoma organizacijos istorijų, mitų bei pasireiškia per tradicijas, ceremonijas, ritualus ir simbolius. Tai bendrų sampratų sistema, paplitusi tarp organizacijos narių ir leidžianti organizacijai išsiskirti iš kitų organizacijų (p.18).

Plačiau žvelgiant apie organizacijos kultūrą ir jos sąsają su darbuotoju, išskiriami organizacijos kultūros sudarymo trys lygmenys, kuriuos galima apibūdinti tam tikrais parametrais:

1. Pastebima kultūra. -tai kultūros išorinės išraiškos, kurias žmonės kuria veikdami drauge ir kurių moko naujus savo grupės narius. Organizacijos kultūros išoriniai elementai – tai ceremonijos, apeigos, istorijos, mitai, simboliai, kalba, fizinė aplinka, žmogaus rankų dirbiniai.

2. Persidengusios vertybės. Daugelio tyrinėtojų nuomone, persidengusios vertybės yra organizacijos kultūros lygmuo, padedantis paversti kasdieninę rutiną prasminga ir svarbia veikla, susieja organizaciją su svarbiomis visuomenės vertybėmis. Tai rašytos ir nerašytos elgesio normos, standartai.

3. Bendri susitarimai - tai dėl bendro patyrimo atsiradusios fundamentalizacijos nariai. Bendrų susitarimų lygmenyje glūdi fundamentaliosios vertybės ir esminiai organizacijos dalykai – susitarimas dėl organizacijos vizijos ir misijos. Kiekviename organizacijos kultūros lygmenyje yra tam tikri parametrai, kuriuos galima panaudoti ugdymo procesui tobulinti. (Targamadze, 2009, p. 190).

Apibendrinus galima teigti, kad kintančioje visuomenėje pedagogo tobulėjimas neatsiejama jo gyvenimo dalis. Pedagogui keliami vis didesni reikalavimai. Jis privalo išmanyti daug modernių dalykų, kurie užtikrintų pasitenkinimą savo profesija, bei socialinį saugumą, todėl besimokantis pedagogas turi tapti gyvenimo būdu, padedantis žengti į žinių visuomenės erą. Tam kad žmogus mokytųsi reikia tinkamų vidinių ir išorinių sąlygų. Vidinės žmogaus savybės atsiskleidžia tinkamoje aplinkoje, kuri yra paskata individo tobulėjimui. Vadinasi organizacija ir pedagogas yra susieti visapusiško ugdymo užtikrinimui. Pedagogo vertybės siejasi su organizacijos kultūra kurios yra neatsiejamas su ugdymu, o ugdymas neatsiejamas su organizacijos kultūra ir vertybėmis.

2.2. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų vertybinės nuostatos ir kompetencijų sklaidos galimybės pedagoginėje veikloje

Dėl besikeičiančių visuomenės reikalavimų ugdymo įstaigoms ir pedagogo profesijai, vis dažniau dėmesio centre atsiduria pedagogo asmenybės ypatumai, jo santykiai su vertybėmis.

Pedagogo asmenybės raida neatsiejama nuo jo profesinio tobulėjimo, o asmenybės bruožai gali nulemti pedagoginio darbo efektyvumą, motyvaciją. Pasak H. Socketo, mokytojo asmenybė ir jo atsidavimas darbui – būtini profesionalumo elementai. Auklėtojo asmenybė, jo profesinės kompetencijos yra reikšmingi jaunosios kartos ugdymo efektyvumo veiksniai. Ugdytojo ir ugdytinio tarpusavio ryšys yra toks glaudus, kad ugdytojas gali turėti įtakos ugdytinio gyvenimo kryptčiai, dvasiniam gyvenimui. Todėl, pasak Dirgėlienės (1997), itin svarbūs yra etiniai reikalavimai šiandienos mokytojams. Šių reikalavimų pagrindą sudaro humanistinės vertybės, pagarba žmogui kaip vertybei, bei lygiateisiškumo supratimas.

Gero pedagogo išskeltiems reikalavimams didelę įtaką daro prigimtinių ir įgytų savybės. Iš prigimtinių savybių svarbiausios dvi: meilė vaikams ir pakantumas. Be šių savybių pedagogui nepavyks rasti bendros kalbos su auklėtiniais ir įgyvendinti sumanytus planus. Įgyjamas savybes pedagogas gauna per išsimokslinimą ir patyrimą, tai yra per pedagoginį pasirengimą. Šios skirstomos į dvi grupes: bendražmogiškosios ir profesinės savybės. Bendražmogiškosios savybės – dorovingumas, dvasingumas, intelektualumas. Profesinės savybės – suprasti savo veiklos pedagoginę prasmę, pažinti ugdytinį ir suvokti mokyklos vaidmenį tarp kitų ugdymo situacijų, žinoti ugdymo tikslą ir tuo grįsti pedagoginę veiklą, žinoti auklėjamosios ir mokomosios veiklos tikslus ir metodiką. Šie pedagoginio patyrimo pradmenys remiasi pedagoginiu išsimokslinimu ir įgyjami per pedagogines praktikas. Dirbant pedagoginį darbą, jei to siekia pats pedagogas, jie tobulėja (<http://geografija.lt/2010/09/netradiciniai-mokymo-metodai-kaip-ugdymo-proceso-kaitos-dalis/>).

Panašiai suskirstė gero pedagogo savybes pedagogė Sue Cowley. Ji apibendrinus prigimtines ir įgytas savybes, išskiria profesionalaus pedagogo aštuonias savybes: asmeninės nuostatos, darbo tempas ir energija, meilė savo profesijai, lūkesčiai, pasitikėjimas savimi, nuoseklus darbas, bendradarbiavimas, siekis tobulėjimo. Šios savybės padeda pedagogui atlikti tinkamai savo darbą ir prisitaikyti prie kintančių darbo reikalavimų (Sue Cowley, 2007, p. 60 - 63).

L. Degėsys savo pranešime išskyrė keturias pedagogo dimensijas: kūrybiškumas ir originalumas, kritiškumas, integralumas, individualumas ir prasmingumas (Pedagogų rengimo inovacijos: nuo teorijos prie praktinio taikymo, 2008. p. 11).

Rusų pedagogė O.S. Bulatova išskiria esminius pedagogo gabumus, kurie įtakoja pedagoginę veiklą: Informaciją teikiančio mokytojo gebėjimus ryškiai, su užsidegimu išreikšti savąjį. Aš, kad jo esmė vaikui taptu suprantama suvokiant, įsisąmoninant informaciją; tikslingai orientuoti teikiamą informaciją į pokalbio dalyvius naudoti vaizdingas išraiškos priemones. Mokėjimas paisyti psichines mokinio būsenas, suprasti kas dedasi jo sieloje. Dalyko dėstymo menas, teigiamų santykių su mokiniais kūrimas ir jų plėtojimas, koregavimas. Poveikio bendravimo su

partneriui menas, mokėjimas su juo bendrauti. Savireguliacijos gebėjimai (savo psichinių būsenų valdymas, įvairiausių dvasinių kolizijų, darbui nepalankių psichologinių būsenų įveikimas, kūrybiškos savijautos sukūrimas, mokėjimas būti optimistu (O. C. Bulatova, 2001. p.75).

Ir vieni ir kiti autoriai, nors ir išskirdami skirtingus gero pedagogo bruožus, tačiau palieka vieną bendrumą – pedagogo asmenybę ir vertybinės nuostatos. Tai pabrėžia ir mokslininkas Ravenas, kuris kalba apie žmogaus vertybines nuostatas, nuo kurių priklauso žmogaus veiklos kokybė, vertybinės nuostatos, šalia žinių ir gebėjimų imtos laikyti asmens kompetencijų dėmeniu. Sykiu vertybės įtraukiamos į kompetencijų ugdymo ir vertinimo programas. (Pagal E. Martišauskienę, 2007, p. 136)

Pasak E. Martišauskienės (2007), „pedagogų vertybės tiesiogiai nefiksuojamos ugdymo tiksluose, tačiau jų formulavimui daro esminį poveikį, nes atskleidžia tą požiūrį į mokinį ir dėstomą dalyką horizontą, kuris įgalina apibrėžti, diferencijuoti tiek ugdymo turinį, tiek numatomas jo pasiekimo technologijas“ (p. 137). Panašiai apie vertybes mano ir L. Bobrova , kuri teigia, kad ugdyme vykstantys procesai glaudžiai siejasi su pedagogo vertybėmis, be kurių ugdymas yra neįmanomas ir ne logiškas, nes jau pati ugdymo įdėja yra vertybė. Ji išreiškiama ugdymo tiksluose, turinyje ir procese (L.Bobrova, 2007, p.320). Tačiau reikėtų nepamiršti, kad pedagogo vertybes, gabumus ir savotiškus kompetencijos rodiklius, pasak R. Adamonienės (2003) „lemia esanti istorinė epocha. Todėl kiekviena pedagogų karta gyvena tam tikru laikotarpiu, veikiama to meto dvasios, visuomenės kultūrinių vertybių įkvėptojo ugdymo realybėje, todėl ir vertybių poreikiai lemia kompetencijų rodiklius, o kompetencijos tobulinimas, padeda pedagogui tapti profesionaliam, gebėti naujai vertinti ugdymo kokybę, kūrybiškai dirbti, įsisavinti naujausią informaciją, taikyti ugdymo technologijų naujoves“ (p. 64).

Žaneta Šadbaraitė (2005) savo magistro darbe apie pedagogo motyvaciją, išskiria keturias pedagogo kompetencijas: Bendrakultūrinė kompetencija - puoselėti savo tautos ir Europos tradicijas, analizuoti ir vertinti edukacinės minties ir raidos bruožus, turėti informacinės kultūros pradmenis, bei pasižymėti tolerancija. Perkeliamoji kompetencija – gebėjimas pažinti save, savo socialiniu poreikius, bendravimo įgūdžiai, mokėjimas mokytis visą gyvenimą, reflektuoti savo veiklą , ją tobulinti, naudoti šiuolaikinę technologiją, turėti komunikavimo gebėjimą, valdyti informaciją, gebėjimas prisitaikyti prie pokyčių, dalyvauti projektuose, sugebėti varijuoti darbo planu ir tikslais derinant savo ir darbo grupės poreikius. Bendrosios kompetencijos – edukacinių idėjų bei technologijų taikymas, šiuolaikinių didaktinių sistemų integravimas, gebėjimas pažinti ir vertinti asmenybės raidos ypatumus, gebėjimas kurti saugią, funkcionalią, motyvuotą aplinką, ugdytinio mokymosi vertinimas. Specialioji pedagoginė kompetencija - gebėjimas dirbti su įvairių pakopų ir gabumų vaikais, bendradarbiauti su kitais specialistais, taikymas alternatyvius ugdymus.

Pedagogo darbas yra daugialypis ir jo veiksmingumas priklauso nuo pedagogo asmenybės ir ugdomosios veiklos organizavimo. Tačiau greta to pedagogas vykdydamas savo darbą privalo atsižvelgti ne tik į asmeninius ar auklėtinio poreikius, bet ir į valstybinius, švietimo skyriaus, ikimokyklinės įstaigos įsakymus, bei reikalavimus. Vienas iš tokių įsakymų- auklėtojo pareigybių aprašymas, kuris padeda orientuotis pedagoginiame darbe.

Pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2005 m. lapkričio 11d. įsakymu Nr. ISAK-2249 patvirtinta auklėtojo pareigybių aprašymą, "Auklėtojas privalo užtikrinti savo darbo kokybę. Nuolat tobulinti savo kvalifikaciją. Organizuojant ir vykdant ugdymo procesą grupėje atsižvelgti į individualius vaikų ugdymo poreikius ir amžių, įstaigos ikimokyklinio ugdymo programos tikslus." Šiuo aprašu patvirtinama, tai kad pedagogas negali savo darbe likti įkalinti senų nuostatų eroje, o nuolat tobulėjant užtikrinti kokybišką ugdymą, derinat ugdymo metodus su ikimokyklinė įstaigos prioritetais ir ugdymo tikslais.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai rašydami naujas programas pagal patvirtintas metodines rekomendacijas Ikimokyklinio ugdymo programai rengti (LR ŠMM 2005m. balandžio 18d. įsakymas Nr. ISAK – 627) ir vertindami programos kūrimo procese įgyti patirtį, žvelgia daugiau galimybių ugdyti vaikus pagal esmines kompetencijas.

S.Neifacho (2008) teigimu, „ Susiformavo nuostata – tobulėti. Jau dabar pedagogai turi visas sąlygas keisti savo darbo metodus, pajvairinti veiklą dirbdami ne tik darželio grupėje. Tam reikia asmeninės iniciatyvos, pasitikėjimo savimi, smalsumo, darželio bendruomenės komandinio darbo. Kad ugdytų vaikų kompetencijas, auklėtojai turi patys įgyti kompetencijų, kurias siekia ugdyti” (p. 19).

Apibendrinus galima teigti, kad pedagogo darbą įtakoja postmodernios visuomenės keliami reikalavimai. Nuolat kintanti rinkos ekonomika, globalizacija, informacijos ir kiti laikmečio iššūkiai reikalauja iš pedagogų naujų vaidmenų ir kompetencijų. Kaip teigia M. Barkauskienė (2005), šiuolaikinis pedagogas turi „gebėti identifikuoti ir spręsti šiądienines problemas, išsiaiškinti ugdytinių poreikius ir kurti unikalius ugdymo scenarijų derinius, mokėti ir mokyti dirbti grupėje, inicijuoti, kurti ir nuolat mokytis kartu apmąstant, suvokiant, vertinant nacionalinę kultūrą bei prisiimant atsakomybę už jos puoselėjimą“ (p. 12). Pedagogas turi ne tik turėti pedagoginį pašaukimą, tačiau peržiūrėti savo vertybes, kurios neatsiejamos nuo individo gyvenimo supratimo ir būdo. Auklėtojo požiūris į savo veiklą įtakoja darbo stiliaus pasirinkimą, kuris betarpiškai siejasi su jo požiūriu į mokymą ir mokymąsi.

2.3 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos pedagogų mokymosi kultūros kūrimo galimybės

Žmogui, veikiančiam kaip atskiram individualistui, siekiama sudaryti sąlygas mokytis ir tobulėti kartu įtraukiant į jį supančią aplinką. Gebėjimas mąstyti leidžia prisitaikyti prie kaitos

sąlygų, ir reguliuoti šį procesą. Kuomet žmogus nustoja mokytis, jis įstringa rutinoje. Jo darbas pasidaro neįdomus ir jis ima nykti kaip visavertė asmenybė. Tai gali baigtis stagnacija. Besimokanti žmogus išsiugdo gebėjimus naudotis technologijomis, bendradarbiauti, generuoti ir keistis idėjomis, būti atviru kitų idėjoms bei įvairioms kultūroms, kritiškai ir kūrybiškai mąstyti, turėti viziją ir prisitaikyti prie naujų sąlygų, dirbti komandoje, būti atsakingu už savo poelgius. (M.Barkauskaitė, P. Pečiuliauskienė, 2008, p.83)

Pastaruoju metu vykdomos švietimo reformos ir naujovių diegimas sistemoje, pareikalavo ne tik švietimo įstaigų rekonstrukcijos, bet ir pedagogo asmeninių profesinių įgūdžių patobulinimo. Susirūpinta pedagogo gebėjimu adaptuotis, prisitaikyti prie didėjančių reikalavimų ir užtikrinti kokybišką pedagoginį darbą. Taip pat susirūpinta pedagogų mokymusi.

Plačiai kalbama apie pedagogų formalųjį (seminarai, kursai, kvalifikacijos kėlimo kursai ir t.t.) tobulinimąsi, tačiau ne ką mažesnę įtaką pedagogo darbui turi neformalus mokymasis. Tai savo straipsnyje pažymi ir E. Jurašaitė-Harbison (2007), teikdama, kad „reikėtų pirmenybę teikti neformaliajam mokymuisi, kuris įvardijamas kaip kultūros praktika, profesinio tobulėjimo procesas, kuris apima skirtingo mokymosi rūšis ir kuris pasitaiko įvairiuose pedagogo pasiruošimo ir praktikos kontekstuose. Neformalusis mokymasis gali įvykti bet kur ir bet kada“ (p. 51).

Neformalaus ir savaiminio mokymosi aktualumą atspindi įvairūs tarptautiniai dokumentai: Bolonijos konvencija (1999), Lisabonos konvencija (2000), Kopenhagos deklaracija (2002), kuriuose teigiama, kad būtina parengti neformalaus ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo principus.

Tyrinėtojai Greeno, Collins,& Resnick (1996), Quicke (1996), pažymėjo, kad neformalusis mokymasis atlieka svarbų vaidmenį padidinant profesinius gebėjimus. Šios studijos konceptualizuoja mokytojų mokymąsi kaip tęstinį tobulėjimo procesą, kuriame tobulėjimo sąvoka suvokiama per mokymosi prizmę. Toks profesinis tobulėjimas reikalauja iš pedagogo papildomų savo praktikos tyrinėjimų ir savo mokymo teorijų kūrimo. (E. Jurašaitė-Herbison, 2007, p. 47)

Viena iš XXI amžiaus naujovių, nulėmusių pasaulio kultūros kaitą, yra informacinės technologijos, kurios šiandien suprantamos kaip informavimo priemonės, paremtos elektroninėmis priemonėmis (McLuhan, 2003). Šios priemonės (TV, radijas, internetas ir kt.) vadinamos bendruoju medijų terminu, yra plačiai naudojamos švietimo tobulinimo sferoje. Jie papildo švietimo procesą naujovėmis, atnaujins ugdymo metodus, leis greičiau ir kokybiškiau perduoti informaciją (Hancock, 1998, p. 304). Deja Lietuvos švietimo politikai nepakankamai kreipia dėmesio medijų mokymui, tačiau daugumą į užsienio patirtį įsiklausoma, reaguojama. Pirmieji žingsniai integruojant medijų raštingumo ugdymą į ugdymo turinį ir mokytojų mokymą

jau padaryti. 2006 metais bendrojo lavinimo mokykloms išleista” Mokymo apie visuomenės informavimo procesus ir žmogaus teises”. Tačiau ir čia neišvengta klaidų, juk ši knyga skiriam ne visiems pedagogams, o tik bendro lavinimo pedagogams, informacinio raštingumo reikia visų pakopų pedagogams (L.Duoblienė, 2011, p.190).

Pasak L.Duoblienės (2011), „asmuo konstruojasi pasaulį ir žinias apie jį sau patogiu būdu. Būtent informacinės technologijos ir ypač konstruktyvus internetinių puslapių pobūdis, gerokai padeda, susivokiant, koku būdu vyksta dabarties kognityviniai procesai. Tačiau žinių ir mąstymo procesų konstravimo principas nėra svarbiausias ugdymo elementas. Ugdymas kelia ne tik pažinimo ir mąstymo modeliavimo klausimus, bet ir vertybių, medžiagos atrankos klausimus“ (p. 192).

Kitas būdas sietinas su pedagoginiu darbu - bendradarbiavimas ir pedagoginės minties sklaida. Bendradarbiavimas ir geri santykiai su kolegomis daro įtaką ugdytinio pažangai ir pačių pedagogų statusui ikimokyklinės įstaigos bendruomenėje, o kartu suteikdamas pasitenkinimą profesija ir darbu. Ikimokyklinės bendruomenės narių pagalba vienas kitam, nuoširdumas ir atvirumas yra pirmoji demokratijos puoselėjimo sąlyga. Naujuose švietimo dokumentuose itin akcentuojama bendravimo ir bendradarbiavimo svarba tų asmenų kurie dalyvauja ugdymo procese, nes ugdymo įstaigos bendruomenės pagalba vienas kitam užtikrina kokybiškesnę ugdymo kokybę.

R. Čiužo ir V. Adamkevičienės (2007) teigimu, „socialinė sąveika veda į žinių konstravimo ir transformavimo procesą, kai visi, kas mokosi, bendradarbiaudami kuria naujas koncepcijas, įgyja naujų gebėjimų. Žmonės, kurie mokosi, patys konstruoja savo kognityvines struktūras tarpusavyje kalbėdamiesi, aiškindami, diskutuodami bei klausinėdami. Kuo daugiau bendrauji, tuo daugiau išmoksi“ (p. 28).

Viso ugdymo proceso metu labai svarbus jame dalyvaujančių ir jį organizuojančių asmenų bendravimas ir bendradarbiavimas. Bendravimas susideda iš dviejų dalių: pasikeitimo informacija, mintimis, žiniomis; jų perteikimo ugdymo procesą organizuojantiems bei dalyvaujantiems. Abu komponentai gali būti analizuojami šiuose lygmenyse: instituciniame, grupės ir individo. Aktualiausi ir svarbiausi: bendravimas su vadovais, ugdytiniais, kolegomis ir kitais aktyviais ugdymo proceso dalyviais. Visos šios grupės, aktyviai dalyvaudamos ugdymo procese, renka, integruoja, perteikia mokėjimus, žinias, įgūdžius bei informaciją įvairiais būdais, priemonėmis ir formomis. Šiuo atveju galime teigti, jog vyksta tarpasmeninis bendravimas.

Erik Staerfeldt., Christian Rask Mathiasen (1999), akcentuoja, kad „auklėtojas atvirai bendraudamas su vaikais ir šeimomis, turi būti pasirengęs išgyventi įvairiausias jausmus, užgriūvančias problemas, tačiau auklėtojui reikia susigaudyti savyje, mokėti papasakoti kolegomis apie savo būseną ir išgyvenimus. Auklėtojas kiek įmanoma turi stebėti vienas kitų

darbą ir atvirai išsakyti savo nuomonę apie tai, kas atlikta, o kas gal būt nepadaroma. Ugdomajam darbui atvira kitų nuomonė labai praverčia, nes tai nepaprastai susijusi su jausmais ir emocijomis sritis. Būtent kolegos turi pasidalyti su juo savo žiniomis, išradingumu, pačių patirtais emociniais išgyvenimais“ (p.71- 72).

Apibendrinus gali teigti, kad šiuolaikiniam pedagogui labai svarbu neatsilikti nuo sparčios visuomenės kaitos kuriai būdinga informuotumas, intelektualumas, atvirumas, atsakomybė bei sisteminis mąstymas. Šie postmodernios visuomenės komponentai daro didelę įtaką pedagogo veiklai. Gebėjimas nuolat mokytis, ieškoti žinių, bendrauti ir bendradarbiauti, bei kūrybiškai mąstyti – būtina individo savybių, nes tik besimokantis, nuolat siekianti žinių ir prisitaikantis prie kintančios aplinkos individas yra naudingas visuomenei bei darbo rinkoje. Anot R. Tumėnaitė (2002), „atsiranda multidalykinio požiūrio būtinumas, tampa svarbi pedagogo erudicija įvairiose srityse, kuriose išskyla būtinumas susipažinti su kitų šalių švietimo sistemomis, užsienio kalbų mokėjimas, kompiuterinis raštingumas bei gebėjimas nuolat mokytis. Todėl šiuolaikiniai pedagogai turi būti kompetentingi, kad užtikrintų sklandų ir kokybišką ugdymo procesą“ (p. 27)

3. IKIMOKYKLINIŲ ĮSTAIGŲ PEDAGOGŲ MOKYMO SI KULTŪROS RAIŠKOS TYRIMO METODOLOGIJA

Tyrimo metodologija:

- laikomasi pozicijos, kad organizacijos kultūroje egzistuojantys procesai yra jos kultūros dalis. Todėl pedagogų mokymosi kultūra yra tyrinėjama kaip bendros organizacijos kultūros raiškos dalis
- laikomasi nuostatos, kad kiekvienai švietimo organizacijos kultūrai būdingi ypatumai apima savitą vertybių sistemą, vertybių išplitimą ir pasireiškimo formas. Šiame darbe viena iš organizacijos sistemos vertybių yra išskirta mokymosi kultūra
- laikomasi nuostatos, kad mokymosi kultūrą suponuoja švietimo organizacijos, kurios save laiko besimokančiomis organizacijomis

Empirinio tyrimo tikslas – empiriškai ištirti ar kinta ikimokyklinių įstaigų pedagogų mokymosi kultūra.

Tyrimo metodas:

Siekiant išsiaiškinti ar ikimokyklinių įstaigų pedagogai prisitaiko prie naujovių realizavimo savo darbe, ar patys suvokia asmeninio ugdymosi svarbą ir kokia pedagogų mokymosi kultūra, buvo atliktas kokybinis tyrimas (interviu).

Tyrimas grindžiamas kokybinio tyrimo metodu – interviu. Interviu apibrėžiamas kaip tyrėjo inicijuotas dviejų asmenų pokalbis, kurio tikslas - gauti būtiną tyrimo uždaviniams informaciją. Tyrėjas (dar vadinamas interviuotoju) tiesioginio pokalbio metu pateikia klausimus tiriamajam (dar vadinamam interviuojamuoju) ar jų grupei ir registruoja atsakymus (Telešienė, 2013).

Atliekant tyrimą naudotas griežtai struktūruotas interviu, kuris remiasi iš anksto tyrėjo paruoštu interviu planu, kuriame numatytos konkrečios klausimų formuluotės, bei nustatyta griežta klausimų pateikimo seka (Bitinas, 2006). Griežtai struktūruotame interviu tyrėjas gali užduoti tik tokius klausimus, tik tokia seka ir tik tokia formuluote, kokia yra pateikta interviu plane. Atliekant griežtai struktūruotą interviu visi respondentai gauna vienodus klausimus, vienodomis formuluotėmis ir vienoda seka. Atliekant griežtai struktūruotus interviu svarbu, kad klausimų formuluotės būtų nedviprasmiškos ir reikštų tą patį visiems respondentams.

Pagal atlikimo pobūdį ir naudojamas komunikacines technologijas **interviu vyko akis-į-akį tiesiogiai vietos prasme, t.y. ikimokyklinėje įstaigoje, kiekvieno pedagogo darbo vietoje.** Atliekant interviu akis-į akį tyrėjas tiesiogiai (laiko ir vietos prasme) bendrauja su tiriamuoju (Kardenis, 2002).

Interviu metu buvo pateikti 5 blokai klausimų:

- 1) darbo aplinka ir bendradarbiavimas
- 2) santykiai su darbovietės personalu
- 3) asmeninė kaita ir profesinis tobulėjimas
- 4) ugdymo turinio kaitos profesinis vertinimas
- 5) asmeniniai duomenys.

Pirmąjį bloką sudarė 11, antrąjį – 8, trečiąjį -11, ketvirtąjį – 10 ir penktąjį – 2 klausimai. Į kiekvieną šių klausimų buvo prašoma pasakyti savo nuomonę. Intervuojamaisiais buvo pasirinkti Šiaulių miesto ikimokyklinių įstaigų pedagogai (n= 50).

Pedagoginis darbo stažas (metais)	Skaičius
1-10	11
11-20	18
21-30 ir daugiau	21

Kvalifikacinė kategorija	Skaičius
Auklėtoja	13
Vyr. auklėtoja	26
Metodininkė	11

Tyrimo etika ir eiga

Siekiant nepažeisti kokybinio tyrimo etikos būtinas:

- Sistemingas empirinės medžiagos tvarkymas;
- Atidus duomenų atrinkimas. Duomenys turi būti tinkami mokslinio požiūrio formavimui;
- Vengti kritinio požiūrio, šališkumo, išlaikyti objektyvumą (Ramanauskaitė, 2002).

4. EMPYRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

➤ Darbo aplinka ir bendradarbiavimas.

Pedagogo mokymosi kultūros raiškos veiksnių sudedamoji dalis - darbo aplinka. Įstaigos vadovai didele dalimi prisideda prie pedagogo saviugdės bei požiūrio į darbą. Saugi, draugiška, pozityvi darbo aplinka, bei vieningas požiūris į įstaigos siekius, pedagogui teikia geras emocijas, kurios skatina tobulėti ir siekti savirealizacijos.

Taigi, pirmiausia tyrime dalyvavusių pedagogų buvo klausama: koks Jūsų ikimokyklinės įstaigos pagrindinis siekis, tikslas ir ar jis sutampa su asmeniniu požiūriu. Visi interviu dalyviai pasakė, kad jų asmeninis požiūris sutampa su įstaigos, kurioje dirba pagrindiniu tikslu. Pasak Ruškaus ir kt. (2012) organizacijos ir veiklos tikslai – esminis organizacijos ir veiklos turinį bei kryptingumą apibrėžiantis veiksnys. Ikimokyklinio ugdymo tikslai nurodo, koks ikimokyklinio ugdymo organizacijos ir pedagoginės veiklos turinys ir kryptingumas. Svarbu atskirti formaliuosius ir neformaliuosius tikslus: formalieji yra dokumentuoti, o neformalieji – organizacijų dalyvių (šiuo atveju, pedagogų) suvokiami tikslai. Būtent misija ir tikslai nurodo, kokius ugdymo idealus kelia ugdymo dalyviai, kokios formos suvokiamas valdymas, kaip derinamos inovacijos ir tradicijos.

1 lentelė

Pedagogų nurodyti pagrindiniai įstaigos tikslai

Kategorija	Subkategorija	Skaičius N=50	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Socialiniai	Visuomeniniai santykiai	18	„...padėti jiems įsilieti į visuomeninį gyvenimą, pastatyti tvirtus pagrindus tolimesniam ugdymui“ (P22). „... siekia ugdyti socialiai aktyvią asmenybę“ (P40).
Pažintiniai	Kūrybingumas	18	„Ugdyti laisvą, kūrybingą, visavertę asmenybę“ (P9). Mes siekiame ugdyti vaiko asmenybę, kūrybiškumą (P14).
Prigimtiniai		8	„Ugdyti laisvą, kūrybingą, visavertę asmenybę“ (P39).
Kultūriniai	Dorovė	3	„Ugdyti dorovingą, kūrybišką, socialų vaiką“ (P23).
Sveikatinimo	Sveikatos stiprinimas	3	„Stiprinti vaiko sveikatą, mokyti sveikos gyvensenos“ (P16). „... ugdyti pilnavertį, atsakingą, kūrybingą Lietuvos Respublikos pilietį“ (P12).

Galima daryti išvadą, kad pedagogai puikiai žino įstaigos ugdymo tikslus, kurie sutampa su Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktais tikslais ir siekais.

Siekiant išsiaiškinti mokyklos ir jos narių bendrus siekius, teiravomės, ar įstaiga turi savitas tradicijas, ritualus. Svarbiausia tradicija – įvairių švenčių minėjimas (2 lentelė).

Tradicinės šventės įstaigoje

Pavadinimas	Res.skaičius N=50	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Kalėdos, Velykos	31	„Tradiciniai bendruomenės renginiai „Prie balto Kūčių stalo“, „Rimties ir susikaupimo savaitė prieš Velykas“ (P28). “Mūsų įstaiga daug dėmesio skiria vaiko dvasingumui, todėl viena iš pagrindinių švenčių Advento ir Gavėnės vakaronės“ (P33).
Spalis – sveikatos stiprinimo mėnuo	8	„Propaguojama sveiką gyvenimą“ (P19).
Darželio gimtadienis	6	
Išvykos	3	„Jubiliejų šventimas, ekskursijos, išvykos į koncertus, spektaklius“ (P45).
Išskirtinės šventės	2	„Be kasmetinių tradicinių darželio švenčių mūsų įstaiga turi tradicinę pavasario „Spindulėlio“ šventę“ (P35).
	1	„Kasmetinis Kalėdų senelio brolio apsilankymas, kuris vyksta trims savaitėms prieš didžiąsias šventes“ (P10).

Švenčių minėjimas, kaip vienas iš kultūros formų – papročių, vaizdinių, simbolių, idėjų – perdavimas iš kartos į kartą, lemia kultūros išlikimą. Pedagogai pasakė, kad patys įsitraukia į įstaigos kultūrinį gyvenimą, deja, ne visada aktyviai – *“Įsitraukiu, gal ne visada noriai. Priklauso nuo renginio ir nuotaikos (P21)”*. 5 pedagogai atkreipė dėmesį, jog į įstaigos kultūrinį gyvenimą įsitraukia nenoriai, tuo tarpu į grupėje vykdomą – visada – *„Man svarbesnė grupėje vykdoma veikla“ (P5)*; *„Į įstaigos ne, į savo grupės taip“ (P19)*.

Bendruomenės narių bendravimas ir bendradarbiavimas yra vienas iš pagrindinių veiksnių, rodančių mokyklos kultūros lygį. Klausėme koks įstaigos vadovų bendravimas ir bendradarbiavimas su personalu.

Įstaigos vadovavimo stilius

Vadovavimo stiliai	Skaičius (n=50)	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Demokratinis	26	„Vadovavimo stilius yra demokratiškas, dėl įvairių sprendimų vadovė konsultuojasi su įstaigos pavaduotoja ir konkrečius pasiūlymus teikia darbuotojams“ (P27). „Įstaigos vadovų bendravimas yra demokratiškas – kiekvienas pareiškia savo nuomonę, tačiau galutinį sprendimą priima įstaigos vadovas“ (P36). “Mūsų vadovas labai demokratiškas, kompetentingas. Jis nuolat teikia pasiūlymus kaip pagerinti veiklą, konsultuoja įvairiais darbo klausimais“ (P43).
Autokratinis	16	„Vadovė griežta, netoleruoja kitų nuomonės. Ji priima sprendimus, konsultuoja“ (P19). “Viską kontroliuoja, stebi, priima sprendimus vadovė, kuri tariasi tik su pavaduotoja“ (P2).
Liberalusis	8	„Mūsų vadovas labai liberalus, toleruoja bet koki įvyki, požiūrį. Dėl visų dalykų konsultuojasi su personalu“ (P44).

Ikimokyklinių įstaigų darbuotojų didžioji dauguma yra įsitikinusi, kad jų įstaigoje yra taikomas demokratinis vadovavimo stilius. Pasitvirtino mano teiginys, kad šis vadovas suteikia darbuotojams galimybę dalyvauti organizacinėje veikloje, patarimus ir idėjas siedamas su tikslu. Jis skatina dirbti kartu.

Kiekvienos įstaigos vadovui tenka derinti įvairių valdymo lygių ir grandžių interesus. Teiravomės, kas padeda spręsti iškilusias darbo problemas. Dažniausiai pagalbos kreipiamasi į kolegas (23), įstaigos vadovą (14), pavaduotoją ugdymui (14), logopedę (5), bendruomenės tarybą (5), profesinę sąjungą (8). spec. pedagogę (3). „*Dažniausiai iškilusias problemas stengiuosi pati išspręsti, o jei nepavyksta, kreipiamės į pavaduotoją ugdymui*“ (P11). Galima daryti išvadą, jog profesinė pagalba yra visada suteikiama, tik reikia mokėti ją adaptuoti pagal savo situaciją.

Besimokydamas visą gyvenimą pedagogas kelia kvalifikaciją ir gali tapti ugdymo įstaigos vadovu. Teiravomės, jei taptų ikimokyklinės įstaigos vadovu/-e ką keistų savo vadovaujamoje įstaigoje (4 lentelė).

Respondentų įstaigos valdymas

Kategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Tradicinės pažiūros	3	“Svarbiau išsaugoti savo tradicijas, vertybes” (P27).
Inovatyvios veiklos	21	“...naujai vaikų kartai reikalingas kitoks požiūris į ugdymą. Ieškant naujų ugdymo metodų tobulėja pedagogas bei aktyvinimas vaikas” (P34). “Naujai vaikų kartai reikalingas naujesnis ugdymas, juk vaikai keičiasi, o ugdymas turi būti orientuotas į vaikus” (P16).
Abejų veiklų derinimas	11	“Ko gero ir tradicijų laikantis galima inicijuoti inovatyvias veiklas” (P45).
Ugdymas atsižvelgiant į vaiko poreikius	15	„Reikia atsižvelgti į vaiko poreikius. Visos naujovės turi būti gerai apmąstytos ir įvertintos” (P15).

Esminės ugdymo įstaigos vertybės ir tikslai turi sutapti su pedagogų požiūriu. Dėl besikeičiančių visuomenės reikalavimų mokyklai ir mokytojo profesijai, mokytojo profesionalumas siejamas su jo asmenybės ypatumais, o ne vien dalyko žinojimu, didėja mokytojo atsakomybė ir plečiasi jos ribos: nuo tarpininko tarp mokymo programos ir mokinio prie asmeniško, specifiško situacijos atžvilgiu požiūrio į mokymą, išsilavinusio, laisvo ir atsakingo žmogaus ugdymo. Interviu metu teiravomės, kokiomis priemonėmis įstaiga skatina domėtis pasaulinėmis, europinėmis, šalies tendencijomis, darančiomis įtaką kasdieniniam darbui (5 lentelė).

Pedagogai pasakė, kad įstaiga pati neorganizuoja susitikimų su įvairių organizacijų atstovais, tačiau skatina domėtis naujovėmis, patiems kviestis specialistus ar atstovus rūpimais klausimais – *“Įstaigos vadovai neorganizuoja, tačiau pedagogai savo iniciatyva daro susirinkimus su Vaikų teisės atstovais, psichologais, menininkais”* (P40). Taip pat, pedagogai pažymėjo, jog įstaiga neprivalo skatinti domėtis naujovėmis, nes *“...tai asmeninis pedagogo reikalas, kuris sprendžiamas individualiai”* (P12). Tyrimo dalyviai sakė, jog dėl lėšų stygiaus, įstaiga organizuoja susitikimus su kitų švietimo įstaigų atstovais (16), politikais (13), psichologais (13), menininkais (8), vaiko teisių specialistais (5), dvasininkais (3).

Profesinį tobulėjimą skatinančios priemonės

Kategorija	Subkategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Praktinės priemonės	Seminarai	21	„Susitikimai su švietimo skyriaus atstovais“ (P20).
	Susirinkimai	29	„Darželio administracija per dienos aptarimus, susirinkimus teikia informaciją, supažindina su nauja metodine medžiaga, demonstruoja DVD įrašus“ (P31).
	Literatūra	21	„(Įstaiga) pasirūpina nauja ir aktualia literatūra, susirinkimų metu informuoja apie esminius pokyčius...“ (P42). “...Informuoja apie naujausią ugdymo literatūrą” (P17).
	Kursai	23	„(Įstaiga) geranoriškai suteikia galimybę kelti profesinę kvalifikaciją tobulinimosi kursuose“ (P30).
	Geroji patirtis	35	„Vaikštome į kitas ugdymo įstaigas, kviečiamės kolegas pas save. Dalijamės gerąja patirtimi“ (P29).
Nuolatinis mokymasis darbe	Savarankiškai	42	„...ieškant naujesnių, įdomesnių idėjų, ruošiantis veikloms, renginiams, bendraujant su vaikais, jų tėveliais, ieškant problemų sprendimų“ (P26).

Neformaliai mokydamasis darbo vietoje, pedagogas darbo aplinkoje patenka į realią situaciją, ją patiria, išgyvena ir iš jos pasimoko. Šioje mokymosi aplinkoje susiduriama su įvairaus pobūdžio socialiniais santykiais, sprendžiamos dalykinės problemos, konfliktai, taiga tenka bendrauti su kolegomis ir taip kurti savitą bendruomenės kultūrą. Teiravomės, kaip ikimokyklinių įstaigų pedagogai mokosi darbo vietoje (6 lentelė).

Mokymosi darbo vietoje metodai

Kategorija	Subkategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Praktinis	Stebėjimas	18	„Darbo vietoje yra galimybė praktiškai pritaikyti, patvirtinti ar paneigti kai kuriuos pedagoginius teiginius“ (P29).
	Dalyvavimas	8	„Dalyvauju atvirose veiklose“ (P11).
	Diskusija, konsultacija	21	„Patirties semiuosi iš kolegų potyrių, ankstesnės praktikos rezultatų“ (P42).
	Bendravimas su suaugusiais	8	„Vyksta nuolat: bendraujant su vaikais, jų tėveliais, ieškant problemų sprendimų ir pan.“ (P31).
	Bendravimas su vaikais	3	„Dažniausiai ugdymo idėjų kyla dirbant su vaikais. Jie savo žaidimais parodo, ko nori ir ko trūksta“ (P40).

Teorinis	Skaitymas	37	„Skaitau metodinę literatūrą, straipsnius internete, lankausi skaitykloje“ (P15).
	Klausymasis	3	„Klausausi įspūdžių po seminarų, renginių“ (P11).

Galime daryti išvadą, jog pedagogas turi pats suvokti savo nuolatinio mokymosi būtinybę ir reikšmę, nes mokymosi visą gyvenimą būtinumą sąlygoja globalizacijos, darbo pasaulio, mokslo žinių ir informacinių technologijų plėtra.

➤ Santykiai su darbovietės personalu.

Hargreaves (1999) besimokančią organizaciją vaizdžiai palygina su judančia mozaika. Šis modelis siūlo besimokančiai mokyklai tokią organizacinę struktūrą, kurioje mokytojai artimai bendradarbiauja, drauge planuoja ir priima sprendimus (cit. Auškelis, 2011). Ypač svarbūs pedagogų santykiai. Šie santykiai atsispindi klasėje. Jei mokytojai jaučiasi jaukiai, patogiai bendraudami vienas su kitu, tai jų vertės jausmas yra pozityvus ir jie pozityviai bendrauja su mokiniais.

Taigi, ikimokyklinių įstaigų pedagogų teiravomės, kaip vyksta darbo kolektyvo diskusija dėl įstaigos tobulinimo (žr. 7 lentelę)

7 lentelė

Diskusijos dėl įstaigos tobulinimo

Kategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Nediskutuojama	13	<p>“Nevyksta diskusijos. Viską kontroliuoja vadovė” (P19).</p> <p>“Tai retos diskusijos, o pasiūlymai dar retesni“ (P49).</p> <p>„Pedagogai pakankamai vangiai teikia pasiūlymus, kadangi ir taip turi pakankamai daug veiklos tiesioginiame darbe“ (P21).</p> <p>“Už tai atsakinga darželio vadovė, kuri rūpinasi įstaigos gerove“ (P38).</p>
Susirinkimų metu	32	<p>“Diskutuoja ir priima bendrus sprendimus. Kartais vyksta balsavimas” (P14).</p> <p>“Susirinkimų metu direktorė ir pavaduotoja teikia pasiūlymus, o pedagogai juos apsvarsto, bandome susitarti dėl bendro tikslo“ (P46).</p>

Metodinė grupė	5	“Visus pasiūlymus teikia metodinė grupė, kuriuos apsvarsto darželio taryba“ (P33). „Darželyje yra metodinė grupė, kuri teikia ugdymo naujoves kolektyviniam svarstymui“ (P50).
----------------	---	---

Remiantis pedagogų atsakymais, pastebima, kad pedagogai diskutuoja ir siekia įstaigos tobulinimo galimybių labai demokratiniais principais: *“Pateiktas pasiūlymas turi būti argumentuotas – tik tuomet pedagogai ir pavaduoja jį svarsto. Diskusija būna trumpa, išklausoma ir priima arba atmeta atviru balsavimu“* (P41).

Klausėme, ar įstaigos nariai pasitiki vieni kitais, kokie jų santykiai. Pasitiki kolegomis beveik pusė apklaustųjų (21 respondentas) – *„Darbe pasitikėjimas būtinas“* (P17), *“Kaip ir daugelyje kolektyvų – yra draugiškų ir nenorinčių bendrauti žmonių, tačiau stengiamės dirbti komandoje ir ignoruoti neigiamas emocijas“* (P40) (žr. 8 lentelę).

8 lentelė

Santykiai tarp kolegų

Kategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Dalykiški	21	„Dažniausiai bendraujame tik darbo klausimais“ (P27).
Draugiški	26	„Mūsų santykiai su kolegomis šilti ir draugiški, bendraujame net ir ne darbo aplinkoje“ (P41).
Griežti	2	„Mūsų įstaigos santykiai sudėtingi, nes vadovai į darbuotojus žiūri iš aukšto“ (P38).
Uždari	1	„Su įstaigos personalu santykiai uždari, ne viskas atvirai išsakoma“ (P21).

Teiravomės, kaip pedagogai vertina savo kolegų nuomonę darbo klausimais. 34 pedagogai savo kolegas vertina kaip kompetentingus savo srities specialistus: *„Kiekvienas turi savo “arkliuką”- labiausiai mėgstamą ir žinomą sritį“* (P49). Taip pat pastebėta, jog pedagogai turi kritinį mąstymą – *„Visų nuomonę išklausu ir pati nutariu kas man tinka (P24), “Į kolegų nuomonę atsižvelgiu, tačiau galutinį sprendimą priimu pati”* (P29). 8 pedagogai pažymėjo, jog vertina tik aukštesnę pedagoginę kvalifikaciją turinčių kolegų nuomonę – *“Man svarbi kolegų nuomonė, patarimai, tačiau dažniausiai konsultuojuosi su pavaduotoja ir metodininkės kvalifikaciją turinčiais specialistais (P36), “Dažniausiai konsultuojuosi su aukštesnės kategorijos įstaigos specialistais, nes manau jie pakankamai kompetentingi savo darbe”* (P3).

Remiantis pedagogų išsakytais atsakymais apie kompetencijas, teiravomės ar pedagogai suteikia dalykinės pagalbos ir koku būdu ji perduodama (žr. 9 lentelė). Dažniausiai (39) pagalba

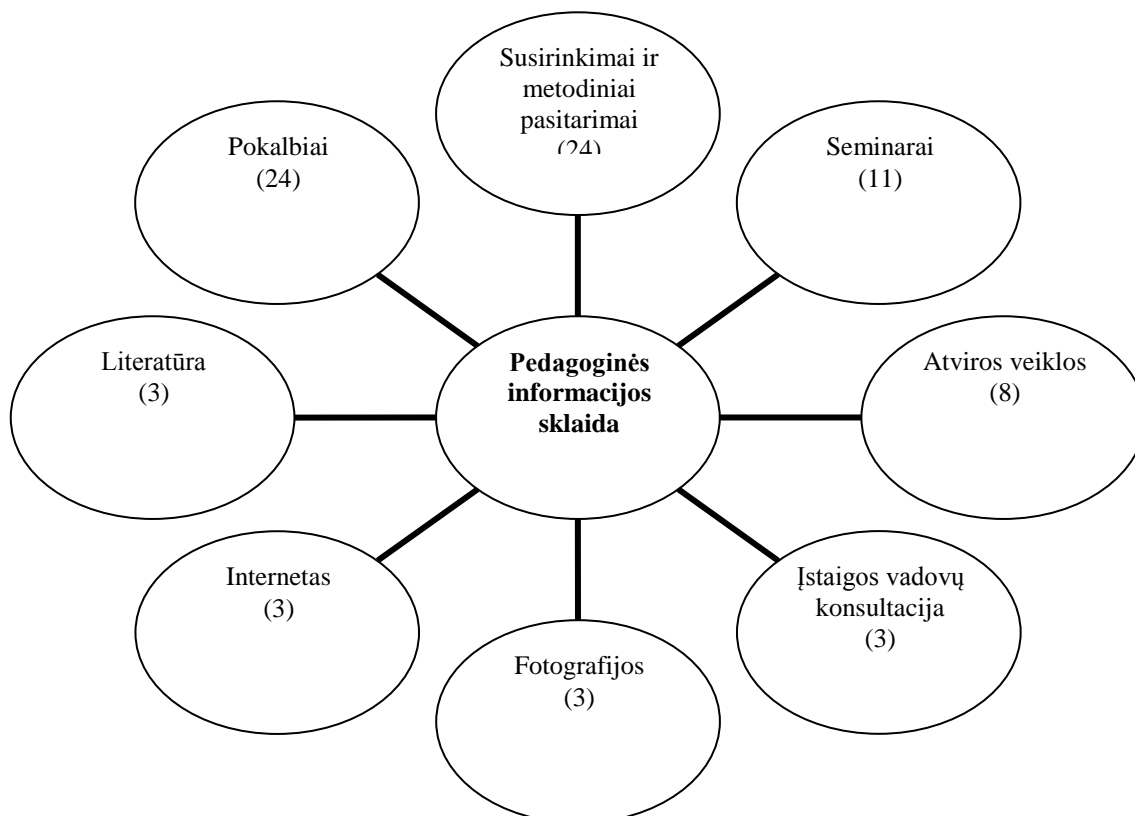
darbo klausimais perduodama individualaus pokalbio metu – *Konsultuoja pavaduotoja, kuri teikia pasiūlymus, arba nurodo kur kreiptis pagalbos (P40)*. Rečiau – susirinkimų (18) ir diskusijų (5) metu. Dar 5 respondentai paminėjo, jog *pagalba individualiai suteikiama, tačiau vaizdinėmis priemonėmis ne itin linkę dalintis (P16)*.

9 lentelė

Dalykinė kolegų pagalba

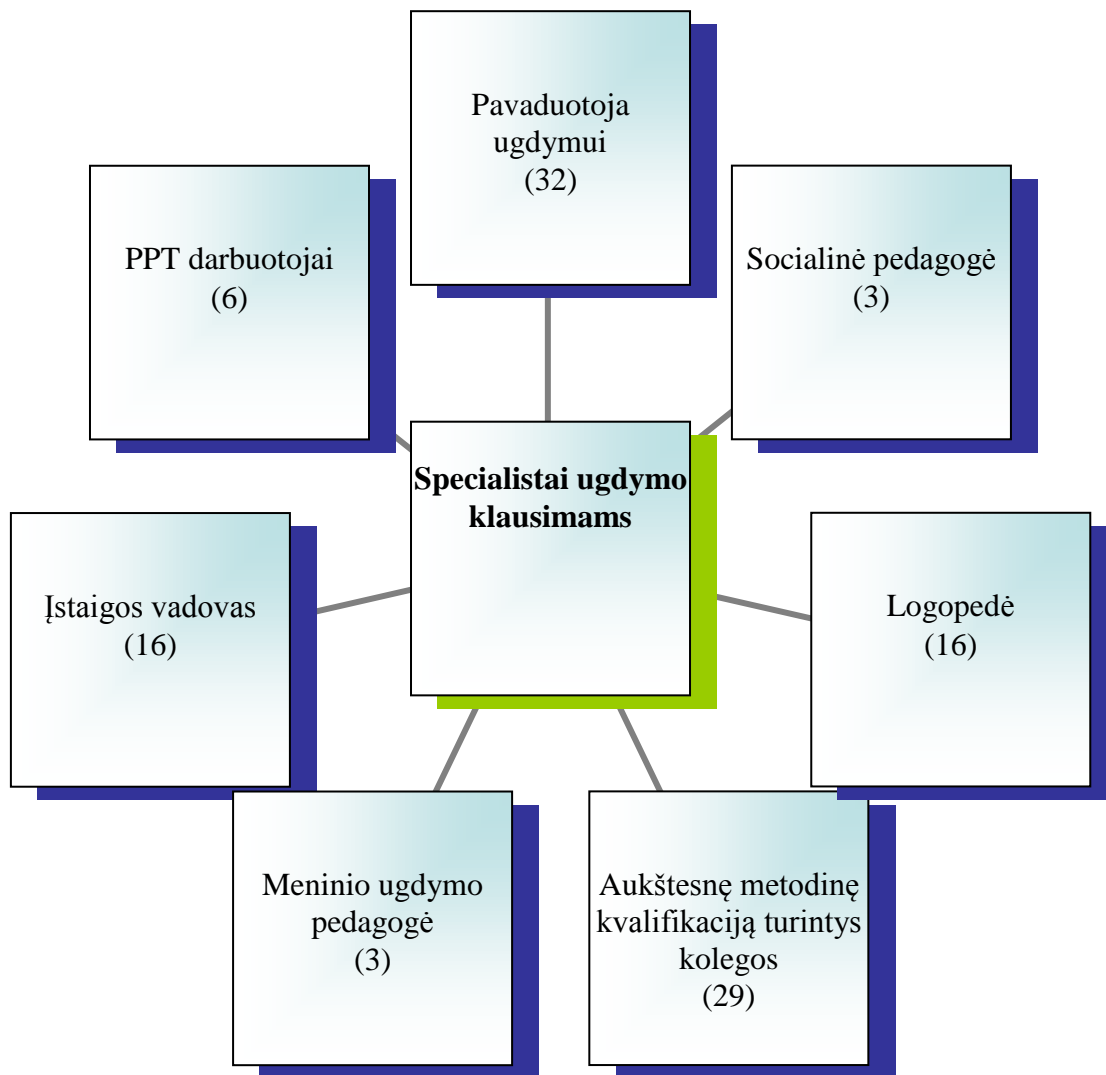
Kategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Dalijasi patirtimi	18	
Dalijasi mokymo priemonėmis	16	„Kolegos pateikia savo naujas mokymo priemones, skelbia naujai gautas žinias, informuoja apie lankyto seminarų medžiagą“ (P24).
Siūlo naujas idėjas	6	„Dažniausiai pagalbą suteikia tos kolegės, su kuriomis palaikau artimesnį ryšį. Jos duoda patarimus, dalijasi metodinėmis rekomendacijomis, siūlo įvairias ugdymo idėjas, kurios pagerintų ugdymo kokybę“ (P47).
Nesidalija	3	
Atviros veiklos	3	„Kolegos dalijasi patirtimi, praveda atviras veiklas“ (P16).

Pedagogų teiravomės, kaip vyksta pedagoginės informacijos sklaida tarp darbuotojų (žr. 1 pav.).

1 pav. Pedagoginės informacijos sklaida tarp darbuotojų

Teiravomės, ar ikimokyklinėje įstaigoje, kurioje dirba respondentai, yra suteikiama pagalba pedagogui ugdymo klausimais ir kokie specialistai yra už tai atsakingi (žr. 2 pav.). Respondentai nurodė, jog visada gali kreiptis patarimo į ugdymo įstaigos pavaduotoją, kolegas, turinčius aukštesnę pedagoginę kvalifikaciją bei įstaigos vadovą. Taip pat, 3 darbuotojai nurodė, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigoje trūksta psichologo ir socialinio pedagogo etato.

2 pav. Specialistai, teikiantys pagalbą ugdymo klausimais

Galime daryti išvadą, jog ikimokyklinių įstaigų pedagogai lanksčiai dirba kolektyve ir individualiai, suteikiama pagalba individualiai iš specialistų, dirbančių toje įstaigoje. Taip pat, organizacijos stengiasi mokytis ir tobulėti dalyvaujant seminaruose, metodiniuose susirinkimuose.

➤ **Asmeninė kaita ir profesinis tobulėjimas**

Lietuvos valstybės ilgalaikės raidos strategijoje pažymima, kad vienas iš uždavinių mokslo ir švietimo srityje – pertvarkyti ir išplėtoti pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemas, suderinti jas su švietimo tikslais ir uždaviniais siekiant parengti pedagogus dirbti žinių visuomenėje. Taigi, teiravomės respondentų, kaip vertina pedagogo profesiją ir kodėl ją pasirinko (žr. 10 lentelė).

10 lentelė

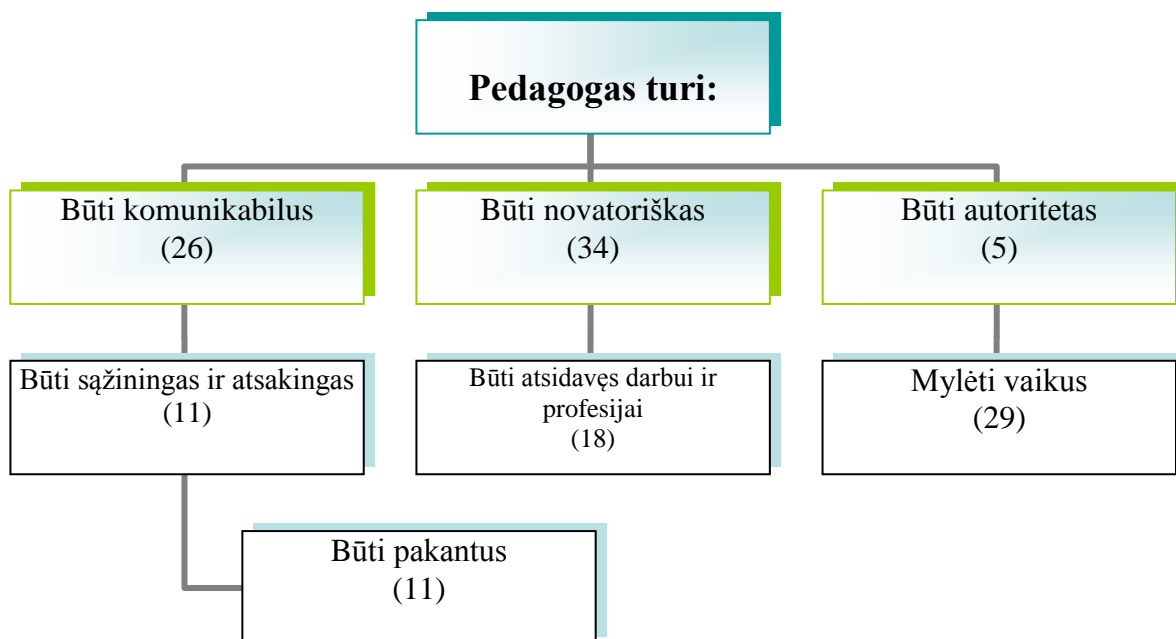
Pedagoginės profesijos pasirinkimo priežastys

Kategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Noras dirbti su vaikais	26	<p>“Man patinka būti auklėtoja, nuolat bendrauti su vaikais, matyti kaip jie auga, įgauna žinių, gebėjimų“ (P29).</p> <p>“Esu patenkinta prisidėdama prie jaunosios kartos ugdymo“ (P34).</p> <p>“Mėgstu kūrybinį darbą, o su vaikais jo būna daugiausia“ (P3).</p> <p>“Nors sunki pedagoginė profesija, tačiau labai myliu vaikus. Vaikai mūsų ateitis, reikia investuoti į juos“ (P50).</p>
Nežinau/pripratimas	5	<p>„Dabar jau nežinau, bet pripratau ir man visai patinka (kad tik atlyginimas būtų didesnis)“(P19).</p> <p>„Pasiūlė klasės auklėtoja, tačiau nesigailiu, manau, kad pasirinkau teisingai“ (P41).</p>
Išorinės aplinkybės	11	<p>„Norėjau mokytis aukštojoje mokykloje, tačiau tais metais, kai stojau mokytis, Šiauliuose tebuvo tik Pedagoginis institutas (ŠPI)“ (P31).</p> <p>„Stojome kartus su drauge į filologinį, tačiau dėl gyvenimo aplinkybių teko keisti profesiją“ (P12).</p>
Svajonė	6	<p>„Tai buvo mano vaikystės svajonė, kuriai buvo lemta išsipildyti“ (P41).</p> <p>„Šią specialybę pasirinkau tikėdama, kad ugdyti vaikus yra pats šauniasis dalykas. Gaila, bet ši profesija dabar labai nuvertinta ir nužeminta. Šiandien pedagogas yra niekas“ (P17).</p>
Populiari specialybė	5	“Tuo metu tai buvo populiari specialybė“ (P6).

Respondentai atsakinėdami į šį klausimą ne tik pasakė savo asmeninę nuomonę, kodėl pasirinko ikimokyklinio ugdymo pedagogo specialybę, bet ir atskleidė jos sunkumus, trūkumus

su kuriais susiduriama darbe, pvz., *Gaila, bet ši profesija dabar labai nuvertinta ir nužeminta. Šiandiena pedagogas yra niekas (P17), Sunkumą sudaro darbas su tėveliais, jų priešiškus, netolerancija ir pedagogo negerbimas. Taip pat, darbo rėmai, norėtuši daugiau darbo laisvės (P30).* Gaila, tačiau beveik ketvirtadalis pedagogų šią specialybę pasirinko aplinkybių, o ne pašaukimo vedami.

Teiravomės, kokiomis asmeninėmis savybėmis, turi pasižymėti geras pedagogas (žr. 3 pav.). Visomis savybėmis, kurias išvardijo respondentai, daugiau ar mažiau patys pasižymi.

3 pav. Gero pedagogo savybės

Pedagogų teiravomės, kaip skatinamas iniciatyvumas darbe (žr. 11 lentelę). Kaip pastebima, dažnai naujos idėjos darbe yra pakankamai neįvertinamos, motyvuojant tuo, jog tai kiekvieno pedagogo asmeninis reikalas.

11 lentelė

Skatinamosios priemonės už iniciatyvumą

Kategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Neskatinamas	16	„Niekaip neskatinamas, tai asmeninis reikalas“ (P27).
Žodinis pagyrimas	16	„Darai – šaunu, taip ir toliau“ (P39).
Padėka, diplomai	18	„Mūsų darbe nėra didelio skatinimo. Tik padėka, nes visada teigiama, kad tobulėjimas- kiekvieno asmeninis reikalas“ (P43).
Pinigine premija	8	„Padėka, pagyrimu, labai retais atvejais – pinigine premija“ (P7).

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas vyksta labai įvairiai, priklausomai nuo pačių mokytojų poreikių, noro ar nenoro nuolat mokytis, mokyklos kultūros, tradicijų, požiūrio,

esamos pasiūlos. Taigi, teiravomės pedagogų kas juos skatina tobulėti profesinėje srityje (žr. 12 lentelę).

12 lentelė

Skatinimo priemonės tobulėjimui profesinėje srityje

Kategorija	Subkategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Vaikai	Noras padėti	15	„Noras padėti vaikams ugdytis, sudominti juos“ (P19). “Siekis užtikrinti visapusišką ugdymą vaikui“ (P34).
	Meilė jiems	10	
Asmeninės savybės	Ambicingumas	9	„Siekis būti gerai pedagogei“ (P3). “Asmeninės ambicijos būti savo srityje geriausiu“ (P47).
	Žingeidumas	14	„Noras žinoti daugiau“ (P22).
Vadovai		1	
Problemos darbe		1	

Pedagogo darbe reikia nuolat bendrauti – su įstaigos administracija, su vaikais, jų tėvais. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų klausėme, kaip jie vertina savo bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius (žr.13 lentelę).

13 lentelė

Bendravimo ir bendradarbiavimo vertinimas

Kategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Puikiai	11	„Manau mano bendravimo įgūdžiai puikūs, tačiau norėčiau patobulėti bendraujant su vaikų tėvais“ (P14). “Manau, jie yra puikūs. Norėčiau pasitobulinti anglų kalbos įgūdžius, nes tenka bendrauti su kitų šalių pedagogais“ (P37). “Jei negebėčiau bendrauti negalėčiau dirbti šio darbo. Tačiau dėl savo amžiaus vis sunkiau sekasi suprasti vaikus” (P28).
Gerai	18	„Jei ateina kolegės pasiklausti, pasitarti, manau, kad įgūdžiai geri“ (P11). „Vertinu gerai, puikiai susikalbu tiek su kolektyvu, tiek su auklėtiniais. Norėčiau tobulėti bendraujant su tėvais“ (P1). “Manau gebu bendrauti su visais. Toleruoju visų nuomonę. Tačiau tobulėti, ypač bendraujant su ugdytinių tėveliais, kurie yra viską išmanantys, dar reikia“ (P47).

Neblogai	6	„Neblogai. Gebu bendrauti ir bendradarbiauti, išklausti, priimti kritiką, dirbti komandoje. Randu bendrą kalbą su vaikais. Sunkiau dėl neigiamo požiūrio į pedagogą – su ugdytinių tėvais“ (P30). “Neblogai, tačiau norėčiau išmokti nebūti emocionali“ (P42).
Tobulumui nėra ribų	15	„Tobulėjimui nėra ribų. Vieną dieną galiu džiaugtis savo pasiekimais, kitą – apgailestauti dėl kažko“ (P9). „Puikiai, tačiau tobulėjimui nėra ribų“ (P33). „Esu pakankamai komunikabili, gebu išsakyti tvirtą savo nuomonę ir ją apginti. Tobulėjimui nėra ribų“ (P40).

Pastebėta, jog pedagogai yra savikritiški ir siekiantys tobulumo. Daugiausia tobulintis reikia bendraujant su tėvais.

Taip pat klausėme pedagogų, kaip jie vertina savo asmeninį ir profesinį tobulėjimą. Visi respondentai paminėjo, jog žinių visada trūksta, ypač dirbant su vaikais šiuolaikiniame pasaulyje: *Semis naujovių, idėjų būtina norit tobulėti. Žinių trūksta tik tiems kas jų nieieško*“ (P17), *“Atsižvelgiant į poreikius gilinuosi į tam tikras žinias, ieškau naujų ugdymo metodų. Žmogus turi tobulėti, jei nori būti įdomus sau ir kitiems”* (P41). Pedagogai paminėjo, jog nuolat lanko seminarus, konferencijas. Taip pat, nustatyta, jog dėl per didelio darbo krūvio ir netiesioginių pareigų atlikimo, trūksta laiko tobulėjimui: *„Dėl didelio darbo krūvio trūksta laiko profesiniam tobulėjimui. Norėtuši daugiau įsigilinti į ugdymo naujoves“* (P14). *“Dėl laiko stokos nepakanka laiko domėtis greitai kintančiomis naujovėmis, jas sekti. Tai vyksta paviršutiniškai. Seminarai kuriuos finansuoja nėra pakankamai naudingi“* (P33).

Pedagogų teiravomės kaip jie tobulina savo pedagoginę kvalifikaciją (žr. 14 lentelę).

14 lentelė

Pedagoginės kvalifikacijos tobulinimo metodai

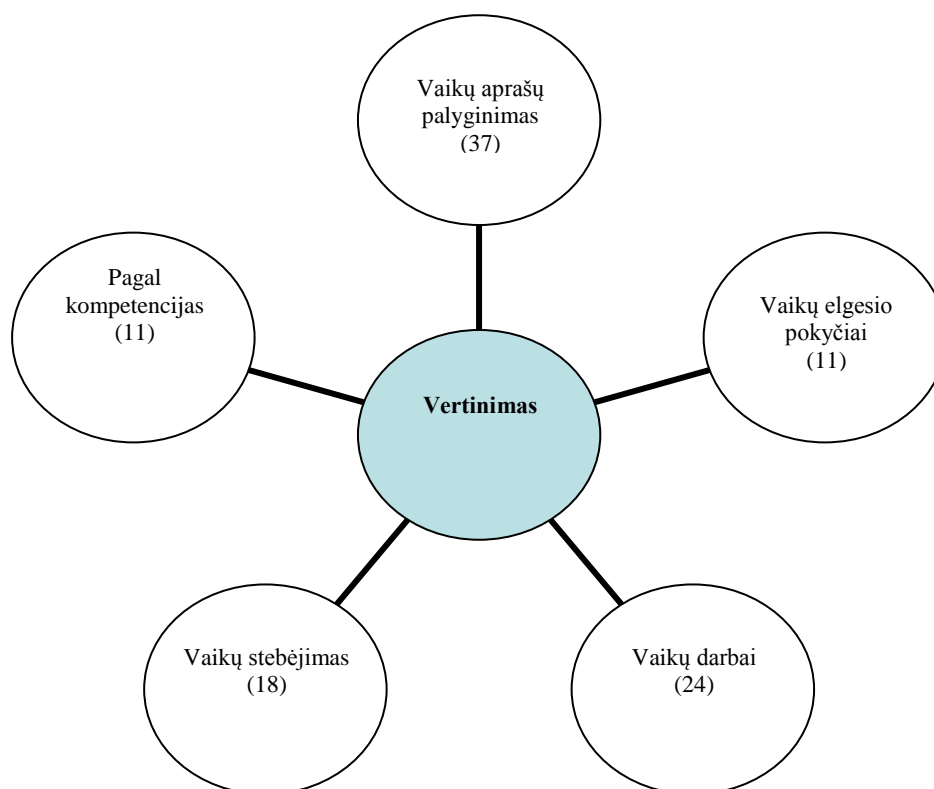
Kategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Organizavimas	11	“Organizuoju atviras veiklas, seminarus-kursus. Rengiu parodas” (P35). “Rengiu parodas, organizuoju renginius, išvykas. Rengiu parodomąsias parodas“ (P24). “Rengiu seminarus, skaitau pranešimus, vedu atviras veiklas, rengiu metodinių priemonių parodas“ (P38). „Organizuoju šventes, išvykas, kūrybines ugdomąsias veiklas“ (P27).

Stebėjimas, dalyvavimas	37	„Stebiu ir mokausi iš kitų pedagogų. Rašau ir dalyvauju projektuose“ (P33). “Atvira parodomoji veikla, pranešimų skaitymas seminare” (P43). “Skaitytu literatūrą, asmeniškai ir su vadovės pagalba susidarau individualius ugdymosi planus, domiuosi mokymosi priemonių naujovėmis, dalyvauju seminaruose“(P27).
Skaitymas	26	„Skaityu straipsnius, knygas, domiuosi mokymo priemonių naujovėmis“ (P11). “Skaityu naujausią metodinę literatūrą“ (P45). “Domiuosi gerąja patirtimi, skaitau publicistinę ir mokslinę literatūrą“ (P43).

Apibendrintai galima teigti, jog pedagogai supranta mokymosi ir profesinio tobulėjimo prasmę, ieško įvairių būdų ir priemonių tai įgyvendinti.

➤ Ugdymo turinio kaitos profesinis vertinimas

Teiravomės, kuo remdamiesi pedagogai vertina ugdytinių pažangą ir pasiekimus (žr. 4 pav.). Pedagogai nurodė, jog vertindami ugdytinius atsižvelgia į sudarytas programas, kurios nurodo standartinius vaiko pasiekimus per metus.

4 pav. Ugdytinių pažangos vertinimo metodai

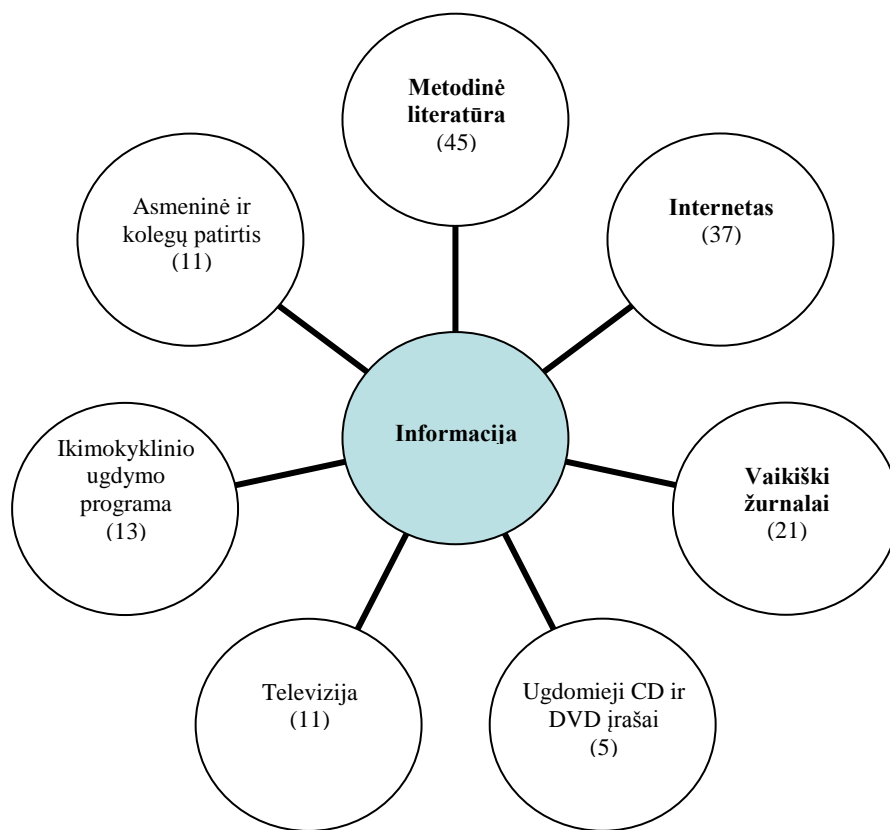
Ikimokyklinės įstaigos pedagogų teiravomės, kokiais būdais siekia užtikrinti ugdymo kokybę (žr. 15 lentelę). Pedagogai tobulina savo profesines žinias siekdami gerinti vaikų ugdymo kokybę, atsižvelgdami į kiekvieną individualiai.

15 lentelė

Ugdymo kokybę lemiantys veiksniai

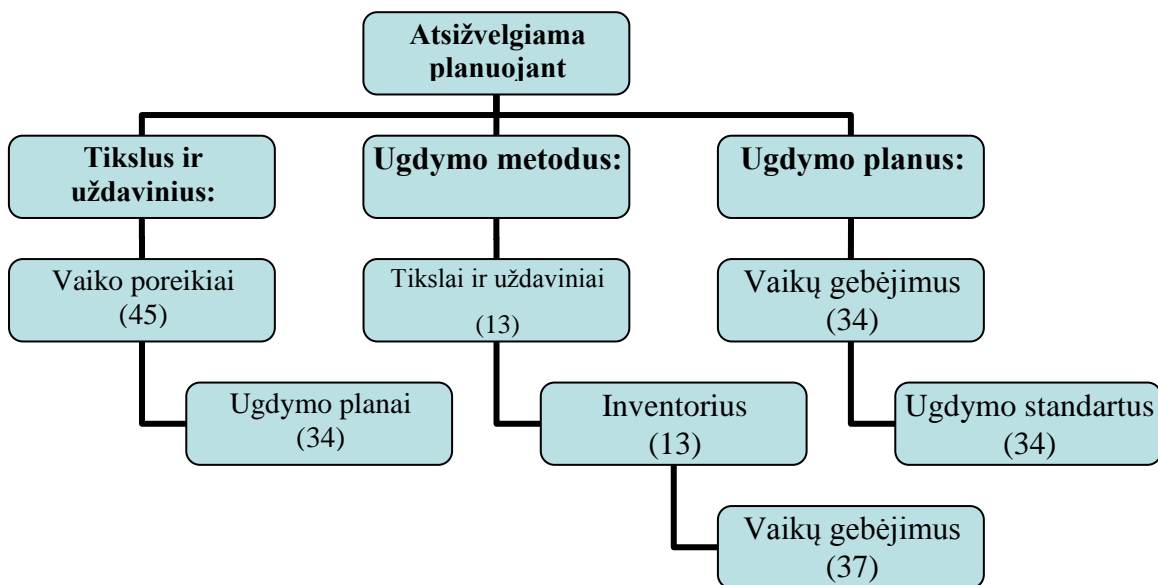
Kategorija	Subkategorija	Skaičius	Įrodantis teiginys (ištrauka iš interviu protokolo)
Ugdymo kokybė	Individualūs planai	39	<p>„Man svarbiausia patenkinti kiekvieno vaiko poreikius, atskleisti jo gabumus. Padėti jam pritapti prie visuomenės keliamų reikalavimų“ (P13).</p> <p>“Analizuoju vaikų poreikius“(P42).</p> <p>“Nuolat ieškau naujovių kaip pagerinti ugdymo kokybę ir taip sukurti vaikui pilnavertį ugdymą“ (P33).</p> <p>“Skatindama vaikus ieškoti, rasti, spręsti savarankiškai problemas“ (P18).</p> <p>„Ugdymo kokybę siekiu derindama vaikų poreikius su ugdymo planais. Svarbu atsižvelgti ir į visuomenės keliamus reikalavimus, nuolat sekti naujoves“ (P27).</p>
	Profesinės žinios	32	<p>„Gilindama savo pedagogines žinias“ (P29).</p> <p>“Ieškodama naujų ugdymo metodų derindama juos su tradiciniais metodais“ (P12).</p> <p>“Nuolat ieškau naujovių, stengiuosi parinkti tinkamus metodus, mąstyti ir veikti kūrybiškai, bendrauti su kolegomis“ (P20).</p>

Metodinės informacijos prieinamumas yra didelis. Taigi, klausėme, kokias šaltiniais naudojasi planuojant ugdomąją veiklą (žr. 5 pav.).

5 pav. Informacijos šaltiniai

Pedagogai savo kasdienėje veikloje turi nuolat planuoti ir numatyti norimą rezultatą. Teiravomės, į ką atsižvelgia planuodami ugdomosios veiklos tikslus ir uždavinius, kaip parenka ugdymo metodus ir į ką orientuojasi sudarydami ugdymo planą (žr. 6 pav).

6 pav. Priežastys, į kurias atsižvelgiama planuojant ugdomąją veiklą

Apibendrintai galime teigti, jog pedagogai kasdien dirba atsižvelgdami į individualius vaiko poreikius ir galimybes. Standartiniai ugdymo planai turi būti nuolat derinami su naujausia metodine literatūra bei individualiais vaiko poreikiais ir gebėjimais.

IŠVADOS

Ikimokyklinių įstaigų pedagogų mokymosi kultūrą sąlygojančių veiksnių teorinė analizė atskleidė, jog :

1. Naujos mąstymo paradigmos atsiradimas reikalauja švietimo sistemos pokyčių. Kadangi šiandienos pedagogas yra veikiantysis subjektas švietimo sistemoje, jam keliami nemaži reikalavimai, organizuojant besikeičiančioje visuomenėje ugdymo procesą bei turinį. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas norėdamas neatsilikti nuo modernėjančios visuomenės, turi peržiūrėti savo vertybines nuostatas, įvertinti vaiko ir vaikystės išmanymą, pasižymėti profesiniu kryptingumu ir asmenybės pedagoginėmis ir psichologinėmis savybėmis. Vertinant pedagogo kompetencijas kurios grindžiamos humanistine pozicija viena iš sudedamųjų dalių – žinios ir pedagoginis bendravimas. Kurios pasižymi atvirumu, dialogu, atsakomybe, žinių dinamika ir intelektualumu, bei gebėjimu tęsti mokymąsi ir saviugda. Pastaroji ypač svarbi pedagogo tobulėjimui užtikrinant kokybišką ugdymą atitinkantį postmodernios visuomenės keliamus reikalavimus.
2. Pedagogas nebėra besąlygiškas ugdytinio autoritetas, kuris atlieka žinių perdavimo funkciją. Šiandienos pedagogas yra padėjėjas skatinantis vaiko prigimtinius gabumus ir padedanti suprasti mokymosi perspektyvas. Be to ugdytojas kartu su ugdytiniu turi ne tik bendradarbiauti, tačiau vienas iš kito mokytis. Juolab, kad šiandienos vaikams pasak L. Duoblienės (2011), „informacijos prieinamumas ir jos pasiekimo greitis naujai ugdytinių kartai yra lengviau įveikiama nei vyresniajai“ (p. 105). Todėl mokytojas turi stengtis ne atsilikti nuo jaunosios kartos dalindamasis savo patirtimi ir nuolat atnaujindamas žinias.

Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad:

3. Ikimokyklinės įstaigos pakankamai atsakingai žiūri į naujus visuomenės keliamus reikalavimus, modernizuoja savo mokymo programas, priemones, požiūrį į vaiką, savo veiklą, pasiekimus demonstruoja ugdytinių tėvams, kitų įstaigų pedagogams. Įstaigų vadovai skatina pedagogų iniciatyvumą, mokymąsi, bei naujų idėjų sklaidai. stengiasi aprūpinti modernia technika, nauja literatūra, organizuoja susitikimus su kitomis instancijomis siekiant gerinti pedagoginį darbą. Tačiau, nors pedagogai yra patenkinti įstaigos vadovavimu ir jaučiasi įstaigos dalimi, tarp pačių kolegų yra tik dalykiški santykiai, jaučiama konkurencija.

4. Pedagogai, puikiai supranta mokymosi visą gyvenimą svarbą, todėl jo ugdymosi poreikiai, bei motyvacija yra pakankamai aukšti. Tai rodo, kad pedagogui svarbu vaiko poreikiai ir pilnavertiškas ugdymas. To sekoje pedagogai ugdymo planus derina su vaiko keliamais reikalavimais, ieško tinkamų ugdymo metodų, tai skatina nuolatinį pedagogo tobulėjimą ne tik formaliu mokymusi, bet ir neformaliu. Dažniausiai idėjų gauna stebėdami kitų kolegų darbus, konsultuodamiesi ar ieškodami informacijos internete.
5. Tyrimo duomenys rodo, kad ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogai siekia žinių, įgūdžių tobulinimo, pakankami ryškūs bendravimo ir bendradarbiavimo motyvai. Pedagogai siekia tobulėti, kad patenkintu savo pedagogines ambicijas, bei padėtų vaikui jo ugdymosi procese. Dauguma pedagogų šį darbą dirba dėl pomėgio ir meilės dirbti su vaikais, tačiau apgailestauja, kad nėra pakankamai vertinami švietimo srityje, bei visuomenės. Ypač bendraujant su ugdytiniu tėvais, kurie jaučiasi “daugiau” turintys patirties ugdymo klausimais.

Tyrimo duomenys patvirtino hipotezę, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai pakankamai vertina asmeninį tobulėjimą ir pakankamai skiria dėmesio mokymosi kultūrai.

REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos pateikiamos ikimokyklinių ugdymo įstaigų vadovams ir asmeniniu lygmeniu - pedagogams.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai

1. Turėtų skirti didesnę dėmesį pedagogų saviugdą paskatinimui, didinti motyvaciją ugdymosi klausimais, viešinti respublikos mastu įstaigos pasiekimus, daugiau įsitraukti į projektines veiklas, kurios suteikia gerosios patirties. Taip pat dažniau tikrinti pedagogų darbą, bei įvertinti jo pasiekimus.
2. Turėtų pedagogus aprūpinti, bei demonstruoti naują ugdymo techniką, naujas ugdymo priemones, literatūrą. Organizuoti susitikimus su įvairių instancijų specialistais, kurie suteiktų reikiamų žinių, bei padėtų kuriant naujas ugdymo programas, metodus.
3. Atkreipti dėmesį į ugdytinių tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą, tarpusavio pagarbą. Rengti susitikimus aptariant pedagogų pasiekimus, atliktus darbus.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogai

1. Turėtų nuolat domėtis, siekti įgyti naujų žinių ugdymo klausimais. Teikti pasiūlymus vadovui kaip pagerinti savo darbo vietą įgyjant naujų žinių, priemonių. Siekti plataus bendradarbiavimo su kitomis institucijomis, specialistais, bei kitų šalių pedagogais, kurie padėtų siekti saviugdą, bei ugdymo metodų gerinimo.
2. Pedagogai savo pasiekimus turėtų labiau viešinti, organizuoti seminarus, ugdytinių tėvams, ugdymo ir bendradarbiavimo klausimais. Labiau įtraukti tėvus į ugdymo procesą, demonstruoti ugdytinių pasiekimus.
3. Pedagogo asmenybės tobulėjimui įtakos turi asmeninė pozicija, todėl jam padėti tobulėti gali saviugda ir sisteminga savirefleksija.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Adamonienė R. (2003). *Personalo valdymas*. Kaunas. Technologija.
2. Auškelis R. (2011). *Besimokančios organizacijos mikroklimatas*. [Žiūrėta 20013-10-15]
Prieiga per internetą:
http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.bmt.smm.lt%2Fwp-content%2Fuploads%2F2010%2F02%2FBesimokancios-organizacijos-mikroklimatas.ppt&ei=TMydUq_2M6ThywORhoKIDA&usg=AFQjCNGgPEwrkaHLrT_I-jQRPPy2-4D_Q&sig2=ewUIIEcGnuoh56e2X9oRdw&bvm=bv.57155469,d.bGQ&cad=rja
3. Babič N., Irovič S. (2007). *Interaction between a pre-school teacher and children in learning and teaching*. *Mokytojų ugdymas*.(9) p. 82-99
4. Barkauskienė M. (2001). *Mokytojų kvalifikacijos kilimas – nuolatinio mokymosi pagrindas. Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: ugdymas ir informacinės visuomenės kūrimas: VIII tarptautinė mokslinė konferencija: mokslo darbai*. Vilnius. 2001 p. 63 -67.
5. Barkauskaitė M., Pečiuliauskienė P. (sud.) (2008). *Švietimo vadyba*. Vilnius. Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
 6. Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai: priešmokyklinėje, pradinėje ir pagrindinėje mokykloje. (2003). Vilnius.
7. Bersėnaitė J., Šaparnis G., ir Šaparnienė D. (2006). *Pokyčių valdymas besimokančioje organizacijoje: Darbuotojų nuomonių raiška. Socialiniai tyrimai*. 1 (7), p. 19-29.
8. Bitinas B. (1996). *Ugdymo filosofijos pagrindai*. Vilnius. VPU leidykla.
9. Bitinas B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius. Kronta
10. Bobrova L., Kazlauskienė A. ir kt. (2008). *Kursinių ir baigiamųjų (bakaluro, magistro, specialiuųjų profesinių studijų) darbų rengimo ir gynimo metodinės rekomendacijos*. Šiauliai. Šiaulių universiteto leidykla.
11. Bobrova L. (2007). *Mokytojo gyvenimo ir profesijos įprasminimas - sėkmingos karjeros sąlygos. Proaktyvus mokymas*. Mokytojų kompetencijų centras.
12. Bruzgelevičienė R. (2008). *Lietuvos švietimo kūrimas 1988-1997: monografija*. Vilnius. Sapnų sala.
13. Bulajava T., Duoblienė L. (2009). *Lietuvos švietimo politikos transformacija*. Vilnius. VU leidykla.
14. Bulatova O.C. (2001). *Pegagogiciskij artistizm*. Maskva. Akademija.
15. Carnall C. (1990). *Managing change in organization*. New York. Prentice Hall.
16. Cowley S. (2007). *Mokymo klinika*. Vilnius. Tyto alba.

17. Čiužo R., Adamkevičienės V. (2007). *Pedagogų kompetencijos būklės analizė: kaitos poreikis*. Tarptautinė konferencija. Besimokančios visuomenės iššūkiai pedagogų rengimui straipsnių ir pranešimų rinkimys. Mokytojų kompetencijos centras. p. 25-39.
18. Deal Terrence E., Kent D. (1990). *The Principal's role in shaping school culture*. Washington. D.C. Office of Educational Reserch and improvement.
19. Dubauskas G. (2006). *Organizacijos elgsena*. [Žiūrėta 2013-12-30]. Prieiga per internetą: http://naujas.lka.lt/download/2631/dubausko_organizacijos_elgsena_1.pdf
20. Duoblienė L. (2006). *Šiuolaikinė ugdymo Filosofija: Refleksijos ir dialogo link*. Vilnius. Tyto alba.
21. Duoblienė L. (2011). *Ideologizuotos švietimo kaitos teritorijos, monografija*. Vilnius. VU leidykla.
22. Duoblienė L. (2008). *Postmodernios minties reikšmė švietimo kaitai*. ACTA PEDAGOGICA VILNENSIA. (20) p. 9-23.
23. Degėsys L. (2008). *Pedagogų rengimo inovacijos: nuo teorijos prie praktinio taikymo. konferencijos medžiaga*. Mokytojo kompetencijos centras. p. 11-14. Europos Sąjungos Viršūnių Taryba (2003). Vilnius
24. Fullan M. (1998). *Pokyčių jėgos: Skverbimasis į ugdymo reformos gelmes*. Vilnius. Tyto alba.
25. Fundamental Change. (2005). *International Handbook of Educational change*. Kanada. Springer.
26. Gučas A. (1994). *Vaikų darželio pedagogika*. Kaunas. Šviesa.
27. Jovaišos L. (1993). *Pedagogikos terminai*. Kaunas. Šviesa.
28. Jovaišos L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius. Gimtasis žodis.
29. Jucevičienė P., Poškienė A., Kudirkaitė L. ir kt. (2000). *Universiteto kultūra ir jos tyrimas: Monografija*. Kaunas. Technologija.
30. Juodaitytės A., Kvedaraitės N. (2010). *Mokytojų savivaldaus mokymosi kompetencijų raiška besimokančioje mokykloje*. Mokytojų ugdymas. 15 (2), p. 80-94.
31. Juodaitytė A. (2003). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius. Petro ofsetas.
32. Jurašaitė-Harbison E. (2007). *Mokytojų mokymasis: individualūs neformaliojo profesinio mokymosi aspektai*. Mokytojų ugdymas. (9), p. 44-60.
33. Kaminskienės G. (2002). *Diferencijuoto mokymosi aplinka ir jos prielaidos. Lietuvos bendrojo lavinimo vidurinės mokyklos*. Daktaro disertacijos santrauka. Kaunas. Technologija.
34. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas. Judex.

35. Kazlauskienė A., Masiliauskienė E., Gaučaitė R. ir kt. (2010). *Savivaldaus mokymosi mokykloje organizavimas kaip švietimo inovacija: Bolonijos proceso kontekstas*. Mokytojų ugdymas. 15 (2) p. 95-111.
36. Kudokienė N., Juodaitytė A. (2005). *Mokyklos, kaip besimokančios organizacijos, formavimosi tendencijos*. Jaunųjų mokslininkų darbai. 1 (5), p. 34–42.
37. Kvieskienė G. (2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius. Vilniaus pedagoginis universitetas.
38. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2005). [Žiūrėta 2012- 09- 14]. Prieiga per internetą: (http://www.smm.lt/veikla/docs/org_isa_SVP_2012-2014.pdf).
- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas*. Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. birželio 28 d: įsakymas Nr. ISAK – 627 Žin., 2003, Nr. 63-2853 (2003-06-28) [interaktyvus]. [Vilnius]: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2003 [žiūrėta 2012-03-10].//http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/istatymai/i-1489.htm.
39. *Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos: Švietimo gairės*. (2002). Vilnius.
40. Martišauskienė E. (2007). *Mokytojų vertybinės nuostatos ir jų sklaida pedagoginėje veikloje*. ACTA PEDAGOGICA VILNENSIA. (19) p. 135-145.
41. Maslow A. (2006). *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius. Apostrofa.
42. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006). Vilnius.
43. McLarenas P. (1999). *The edukacational researcher as critical social agent: Some personal reflections on marxist criticism in post-modern times of fashionable apostasy*. London. Falmer Press.
44. Mockevičienė O. (2008). *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kaitos tendencijos*. Pedagogika. (95). p. 66-71.
45. Monkevičienė O. (2009). *Lietuvos švietimo reforma: ikimokyklinio ugdymo turinio pedagoginių technologijų kaita 1988-2008m..* Mokytojų ugdymas. 12 (1), p. 104-119.
46. *Netradiciniai mokymo metodai kaip ugdymo proceso kaitos dalis. Straipsnis*. [žiūrėta 2012-09-27]. Prieiga per internetą: <http://geografija.lt/2010/09/netradiciniai-mokymo-metodai-kaip-ugdymo-proceso-kaitos-dalis/>.
47. Neifacho S. (2008) *Ikimokyklinio ugdymo programos kokybės užtikrinimas: turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas*. Vilnius.www.Skaityk.lt.
48. Neifachas S. (2007). *Švietimo reformos iššūkiai :naujoji strateginė kryptis ir vadovavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigos tobulinimui*. Vilnius. Ciklonas.
49. Neifachas S. (2008). *Vaikų ugdymas darželyje: dabartis ir ateities perspektyva*. Vilnius. Ciklonas.

50. Neifachas S. (2007). *Priešmokyklinio ugdymo kokybės vadyba: vadovavimas ugdymo programos rengimo strategijai*. Vilnius : Ciklonas, 2007.
51. Pocienė J.S. (2010). *Ikimokyklinis ugdymas: Raida, pedagoginės sistemos*. Klaipėda. Klaipėdos universiteto leidykla.
52. Postman, N. (1996). *The end of education*. New York. Vintage Books.
53. Pranaitytė R., Malinauskienė D. (2011). *Pedagogų nuomonė apie kokybišką vaikų ugdymą sąlygojančius veiksnius ikimokyklinėse įstaigose*. Jaunųjų mokslininkų darbai. 3 (32), p. 54-59.
54. Purvaneckienė G. (2005). *Švietimo politika ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo plėtra*. ACTA PEDAGOGICA VILNENSIA. (15), p.176-185.
55. Ramanauskaitė, E. (2002). *Šiuolaikinės kultūros fenomenų tyrinėjimai*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
56. Ruškus J., Žvirdauskas D. (2010). *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paskirčių hierarchija Lietuvoje*. ACTA PEDAGOGICA VILNENSIA. (24) p. 54-67.
57. Ruškus, J., Žvirdauskas, D., Zybartas, S. Ir kt. (2012). *Ikimokyklinis priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių tyrimas*. [2013-11-26]. Prieiga per internetą: http://www.upc.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis/failai/Ikimokyklinis_priesmokyklinis_ugdymas_Lietuvoje_mokslo_%20studija.pdf.
58. Ruzgienė A., Petružienė S. (2005). *Vaikas ir aplinka*. Klaipėda. Klaipėdos universiteto leidykla.
59. Staerfeldt E., Mathiasen C.R.(1999). *Pedagogika ir demokratija: ugdomojo darbo eksperimentai Lietuvos vaikų darželiuose*. Vilnius. Aidai.
60. Stoll L., Fink D. (1998). *Keičiame mokyklą*. Vilnius. Margi raštai.
61. Targamadžė V. (2002). *Mokyklų tinklo, siekenčio jaunimo edukacinio stimuliavimo, kūrimas: metodologinis aspektas*. Studijų knyga.
62. Targamadžė V. (2009). *Organizacijos kultūra kaip potencialus ugdymo tobulinimo veiksnys*. [Žiūrėta 2013-12-30]. Prieiga per internetą: http://litlogos.eu/L61/Logos_61_185_191_Targamadze.pdf
63. Telešienė A. (2013). *Kompiuterizuota kokybinių tyrimų analizė su NVIVO ir Text Analysis Suite*. [2013-09-24]. Prieiga per internetą: http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_II_3_2_2.html.
64. Tijūnėlienė O. (2002). *Mokytojo autoriteto samprata Lietuvoje (1918-1940). habilitacijai teikiamos monografijos santrauka*. Klaipėda. Klaipėdos universiteto leidykla.
65. Tumėnaitė R. (2001). *Kiek kainuoja dvasingumas?*. Naujas židinsys. (5). P. 26-29.
66. R.Želvis (1998). *Švietimo reformos*. Vilnius. Solertija.

PRIEDAI

Gerb. Pedagoge,

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Švietimo vadybos specialybės magistrantė Jurgita Žukauskienė atlieka tyrimą, kuriuo siekiama išsiaiškinti *kokia ikimokyklinių įstaigų pedagogų mokymosi kultūra*. Apklauso metu surinkti duomenys bus panaudoti rašant magistrinį darbą. Maloniai prašau atsakyti į pateiktus klausimus. Jūsų atsakymai labai svarbūs tyrimui. Apklausa yra anoniminė.

Prie pateiktu teiginių ar klausimų aprašykite savo nuomonę, požiūrį.

1. Darbo aplinka ir bendradarbiavimas.

NR.	TEIGINYS	JŪSŲ NUOMONĖ, KOMENTARAI
1.1.	Jūsų įstaigos pagrindinis siekis, tikslas? Ar jis sutampa su Jūsų požiūriu?	
1.2.	Kokias Jūsų įstaiga turi savitas tradicijas, ritualus?	
1.3.	Ar noriai įsitraukiate į įstaigos gyvenimą?	
1.4.	Ar jaučiatės darželio dalimi ir kodėl?	
1.5.	Darželyje sutariama dėl esminių vertybių. Kaip tai vyksta?	
1.6.	Koks yra Jūsų įstaigos vadovų bendravimas ir bendradarbiavimas su įstaigos personalu? (Ar kartu priimate sprendimus, ar suteikiama pagalba darbo klausimais, koks vadovo bendravimo stilius.)	
1.7.	Kas ir kaip padeda spręsti iškilusias darbo problemas?	

1.8.	Kaip įstaiga skatina domėtis pasaulinėmis, europinėmis, šalies tendencijomis, darančiomis įtaką jūsų kasdieniniam darbui?	
1.9.	Ar įstaiga organizuoja susitikimus su įvairių organizacijų atstovais, kad pasidalintumėte idėjomis ir praktiniais pasiekimais? Kokius susitikimus organizuoja?	
1.10	Kaip Jūs mokotės darbo vietoje? (aprašant savo mokymąsi darbo vietoje, prašytume tam skirti daugiau dėmesio. Jūsų patirtis mums bus labai svarbi.)	
1.10.	Pakomentuokite, kaip darželyje toleruojama požiūrių įvairovė ir kaip ji plėtojama? Kokiais klausimais organizuojamos atviros diskusijos?	
1.11.	Jeigu jūs būtumėte ikimokyklinės įstaigos vadovas/ė, laikytumėtės tradicinių požiūrių, ar inicijuotumėte inovatyvias veiklas. Trumpai pakomentuokite.	

2. Santykiai su darbovietės personalu.

NR.	TEIGINYS	JŪSŲ NUOMONĖ, KOMENTARAI
2.1.	Kaip Jūsų darbo kolektyvas diskutuoja, teikia pasiūlymus dėl darželio tobulinimo galimybių?	
2.2.	Kaip vyksta darbo aptarimas su kolegomis?	
2.3.	Kokiu būdu darbo aplinkoje suteikiama pagalba darbo klausimais?	
2.4.	Ar įstaigos nariai pasitiki vienas kitu? Kokie santykiai tarp įstaigos personalo?	
2.5.	Kaip vertinate savo kolegų nuomonę darbo klausimais? (ar jūsų kolegos pakankamai kvalifikuoti, kompetentingi savo darbe, ar jais pasitikite)	
2.6.	Ar kolegos suteikia dalykinės pagalbos (dalijasi patirtimi, naujomis mokymosi priemonėmis) Kaip tai vyksta?	
2.7.	Kaip vyksta <u>pedagoginės</u> informacijos sklaida tarp darbuotojų?	
2.8.	Kokie specialistai Jūsų įstaigoje suteikia pedagogui pagalbą	

	ugdymo klausimais?	
--	---------------------------	--

3. Asmeninė kaita ir profesinis tobulėjimas.

NR.	TEIGINYS	JŪSŲ NUOMONĖ, KOMENTARAI
3.1.	Mano nuomonė apie mano pedagoginę profesiją. Kodėl ją pasirinkau?	
3.2.	Kaip skatinamas pedagogų iniciatyvumas?	
3.3.	Kaip viešinate savo pasiekimus?	
3.4.	Jūsų požiūris į šiuolaikinį ugdymą.	
3.5.	Kas skatina Jus tobulėti savo profesinėje srityje?	
3.6.	Kaip vertinate savo bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius (kas geriausiai pavyksta, kur dar galite tobulėti?)	
3.7.	Kaip vertinate savo asmeninį ir profesinį tobulėjimą? (ar pakanka žinių, kurias įgijote, ar reikia nuolat sekti naujoves?)	
3.8.	Išvardinkite kokios turi	

	būti gero pedagogo savybes? Kokiomis iš jų pasižymite Jūs?	
3.9.	Kaip tobulinate savo pedagoginę kvalifikaciją?	

3.10.	Kaip derinate savo profesinio tobulėjimo planus su darželio planais?	
3.11.	Kokios profesinės kompetencijos jums svarbiausios ir kodėl?	

4. Ugdymo turinio kaitos profesinis vertinimas.

NR.	TEIGINYS	JŪSŲ NUOMONĖ, KOMENTARAI
4.1.	Kuo remdamiesi Jūs įvertinate ugdytinių pažangą?	
4.2.	Kuo remdamiesi vertinate vaikų pasiekimus?	
4.3.	Ką jūs planuojate savo tiesioginiame darbe? (pvz., turinį, savo veiklą... ir pan.)	
4.4.	Kokiais būdais siekiate užtikrinti ugdymo kokybę?	

4.5.	Kas Jums svarbiausia organizuojant ugdomąją veiklą?	
4.6.	Kokiais informaciniais šaltiniais naudojate planuojant ugdomąją veiklą?	
4.7.	Į ką atsižvelgiate planuodami ugdomosios veiklos tikslus ir uždavinius?	
4.8.	Į ką atsižvelgdami pasirenkate ugdymo metodus?	
4.9.	Į ką orientuojatės sudarydami ugdymo planą?	
4.10.	Kas suteikia idėjų ruošiantis ugdomajai veiklai?	

5. Asmeniniai duomenys.

- a. Jūsų pedagoginio darbo stažas:.....
- b. Jūsų kvalifikacinė kategorija.....

Ačiū už bendradarbiavimą!